

GRONINGEN SEAPORTS

Jaarrekening 2016

Groningen Seaports

Groningen Seaports · Handelskade Oost 1 · Postbus 20004 · 9930 PA Delfzijl

 0596-640400 0596-630464 www.groningen-seaports.com

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Deel 1: BESTUURSVERSLAG	4
A. Economische ontwikkeling en Werkgelegenheid	5
B. Nautisch beheer.....	8
C. Duurzaamheid	9
D. Ontwikkeling Organisatie	10
E. Rendement en Risico.....	12
F. Cijfers en Indicatoren	17
Deel 2: JAARREKENING	20
A. Balans per 31 december 2016	21
B. Winst-en-verliesrekening	22
C. Kasstroomoverzicht.....	23
D. Overzicht van het totaalresultaat 2016	24
E. Toelichting op de jaarrekening.....	25
F. Grondslagen voor de waardering van activa en passiva.....	26
G. Grondslagen voor resultaatbepaling	32
H. Toelichting op de balans	34
I. Niet in de balans opgenomen verplichtingen.....	45
J. Toelichting op de winst-en-verliesrekening.....	49
K. Ondertekening van de jaarrekening.....	56
L. Overige gegevens	57

Voorwoord

Groningen Seaports heeft in 2016 de ontwikkeling van de afgelopen jaren voortgezet en daarbij een sterk resultaat geboekt. Groningen Seaports realiseert over 2016 een winstcijfer van € 12,2 miljoen (in 2015 € 3,5 miljoen). Het grondbedrijf is voor een groot gedeelte verantwoordelijk voor het goede resultaat, de gronduitgifte is hoger uitgevallen dan in 2015. Het havenbedrijf profiteert mee van het economisch herstel en boekt wederom een record overslagcijfer, er is 11,7 miljoen ton overslag gerealiseerd.

Groningen Seaports stelt zich tot doel om het investerings- en ondernemersklimaat te verbeteren en energie-efficiency te optimaliseren. Daarmee worden de doelen ten aanzien van economische groei, werkgelegenheid en duurzaamheid behaald. De doelen uit de aandeelhoudersstrategie en de havenvisie liggen hieraan ten grondslag.

De aandeelhoudersstrategie is in 2016 vastgesteld en is samen met de Havenvisie 2030 bepalend voor de keuzes die Groningen Seaports maakt. Het stimuleren van economische ontwikkeling en werkgelegenheid in combinatie met nautische veiligheid en duurzaamheid zijn de hoofdthema's waarop de strategie van Groningen Seaports is gebaseerd. Deze thema's worden ondersteund met de thema's Financieel rendement en Ontwikkeling organisatie.

De klantenmonitor is een van de belangrijkste indicatoren voor de prestaties op gebied van dienstverlening door Groningen Seaports. De tevredenheid van klanten die hiermee gemeten wordt, vindt elke twee jaar plaats. In 2016 is de dienstverlening van Groningen Seaports gewaardeerd met een 7,9.

In dit bestuursverslag worden de ontwikkelingen over het afgelopen jaar en de komende jaren besproken aan de hand van de vijf thema's uit het Bedrijfsplan 2017-2021, het strategisch document van Groningen Seaports. Het bedrijfsplan ligt expliciet in lijn met de vastgestelde Aandeelhoudersstrategie en de Havenvisie 2030.

Deel 1: BESTUURSVERSLAG

A. Economische ontwikkeling en Werkgelegenheid

Groningen Seaports richt zich op de sectoren Chemie, Energie (data) en Recycling. Bedrijven in deze segmenten maken steeds meer gebruik van hernieuwbare energie en hernieuwbare grondstoffen. Groningen Seaports wil de bedrijven optimaal faciliteren om duurzaam te ondernemen. Dit doen we door vooraf te investeren in haveninfrastructuur en voorzieningen. Hieronder worden de ontwikkelingen benoemd van het afgelopen jaar en wordt een doorkijk naar de komende jaren gegeven.

Chemie & Energie

Op basis van Energy Scans wordt bij energie-intensieve bedrijven een studie uitgevoerd naar energiekosten en eventuele synergiën met andere bedrijven. De Provincie is dusdanig enthousiast dat zij hierin wil participeren om de studies in een hoger tempo uit te voeren. In 2016 is het succes van de studies reeds bewezen, de kosten voor de uitgevoerde studie zijn door het betreffende bedrijf aan Groningen Seaports terugbetaald. Het aantal Energy Scans zal uitgebreid worden. Daarnaast zal ook de participatie in utiliteiten nader onderzocht worden om zodoende investeringen en innovatieve maatregelen beter mogelijk te maken.

Ontwikkelingen in regionale wind- en zonneparken geven Groningen Seaports de mogelijkheid om beslag te leggen op in Nederland duurzaam opgewekte stroom. Deze stroom wordt aangeduid als oranje-groene stroom en sluit aan bij de duurzaamheidsdoelstelling. Daarnaast wordt hiermee ook het vestigingsklimaat versterkt en daarmee de economische groei. Het eerste grote zonnepark is dit jaar gerealiseerd en de verwachting is dat zowel andere wind- en zonneparken zullen volgen. De strategie van Groningen Seaports in dit onderwerp werpt zijn vruchten af en zij heeft inmiddels beslag weten leggen op tweehonderd megawatt aan overeenkomsten op oranje-groene stroom.

De aanleg van de vrijgestelde interconnector (stroomkabelverbinding met Duitsland) ondervindt vertraging in het vergunningstraject. Duidelijkheid of en wanneer de aanleg gerealiseerd kan worden blijft uit. Deze kabel zal op grond van lagere stroomprijzen continuïteit van energie-intensieve industrie verbeteren.

Data

De ontwikkeling van Green Dataport Eemshaven staat niet los van de strategie om te participeren in oranje-groene stroom. De beschikbaarheid van duurzaam opgewekte stroom is een vereiste gebleken voor een nieuwe gronduitgifte. De bouw van het huidige datacenter van Google heeft voor veel werkgelegenheid gezorgd en dat zal ook bij de huidige gronduitgifte en vestiging weer van toepassing zijn. De ruimte voor ontwikkeling van het gebied biedt voor de toekomst grote kansen.

Offshore-wind

In de Eemshaven is de investering in de Beatrixhaven afgerond en is er fors geïnvesteerd om het tot een aantrekkelijke vestigingslocatie te maken. Met de ontwikkeling van een Heliport zal het voor bedrijven aantrekkelijker worden om naar de eemshaven te komen. De realisatie is, met het doorlopen van de vergunningstrajecten, weer een stap dichterbij gekomen. Vestiging van offshore (wind)industrie, en daaraan gelieerde bedrijvigheid, zal voor langdurige werkgelegenheid kunnen zorgen.

Projecten

Groningen Seaports wil een leidende positie krijgen in het scheppen van duurzame faciliteiten om havens en bedrijven te laten groeien en werkgelegenheid te bieden in de regio. Daarbij richt zij zich met name op de sectoren Chemie, Recycling, Energie en Data.

In onderstaand overzicht staan de belangrijkste projecten die in ontwikkeling of uitvoering zijn. Tevens is er een aantal projecten in 2016 afgerond en gereed voor gebruik. Hierbij kan vermeld worden dat uitvoering heeft plaatsgevonden zonder noemenswaardige milieu-incidenten en zonder noodlottige persoonsongevallen.

In uitvoering

- Realisatie spoor Eemshaven – spooraanleg ten behoeve van reizigersvervoer
- Kathodische bescherming kades
- Kleirijperij – rijpen van klei uit slib
- Verleggen glasvezelkabel Delfzijl-Eemshaven – als gevolg van dijkverbreding

In ontwerp- of ontwikkelingsfase

- Heliport Eemshaven
- Stoomleiding EEW-Eneco
- Tweede Industrierwaterleiding
- Direct Line / Vrijgestelde Interconnector

Projecten afgerond

- Dertig bar stoomleiding – leiding tussen Eneco en AkzoNobel
- Rotonde N33 – ontsluiting Dataport Eemshaven
- Omzoming Oosterhorn inclusief Bomenplan - afscheiding tussen industrie en leefgebied
- MKB offshore terrein Emmahaven
- Saneringswerk en boordvoorziening Oosterhorn - baggeren en onderhoud oevers
- Portbase – landelijk systeem voor scheepvaartregistratie
- Portatlas - Geo-informatie platform
- Duurzame OV-verlichting – aanbrengen energiebesparende LED-verlichting
- Slibvaren – onderzoek

Gronduitgifte

De gronduitgifte kent een goed resultaat over 2016. De grote transactie op Green Dataport Eemshaven is de meest aansprekende, dit betreft de verkoop van 33,43 hectare voor een nieuw datacenter. De andere, weliswaar kleinere, transacties zijn voor Groningen Seaports erg belangrijk. Hieruit blijkt dat het vestigingsklimaat in Delfzijl en de Eemshaven voor deze ondernemers goede kansen biedt.

Hieronder de lijst met grondtransacties die in het boekjaar 2016 zijn gerealiseerd:

○ Energy from Waste (EEW)	2.25 ha	koop	3 ^e afvalverbrandingslijn
○ Google	1.61 ha	koop	terrein boerderij
○ Michel de Haan	0.44 ha	koop	parkeer/stallingslocatie
○ AG-Ems	0.54 ha	koop	uitbreiding
○ Green Box	33.43 ha	koop	datacenter

AG-Ems heeft naast een kleine uitbreiding ook zes hectare grond gekocht die zij tot dat moment in erfpacht had. Een andere opvallende transactie betreft weliswaar geen verkoop of erfpacht maar is de vestiging van Sunports (29.84 hectare). Sunports heeft een opstalrecht verkregen voor de aanleg van een zonnepark.

Deelnemingen

Groningen Seaports kent in Fivelpoort en Groningen Railport twee deelnemingen. Beide bedrijventerreinen kennen in het afgelopen jaar weliswaar geen aansprekende ontwikkeling maar blijken een stabiele factor te zijn binnen het geheel van Groningen Seaports.

B. Nautisch beheer

Een groot aandachtsgebied van het Nautisch Service Centrum is de veiligheid in de havens. De havenmeester heeft verregaande bevoegdheden om veiligheid en orde te borgen in de haven. Het radarsysteem is geheel vernieuwd en de operators beschikken daarmee over het een 'state of the art' verkeersbegeleidend systeem. In 2016 hebben zich geen incidenten voorgedaan.

Groningen Seaports is in oktober aangesloten op het Maritime Single Window, dit houdt in dat alle scheepsbezoekmeldingen, security-meldingen meldingen gevaarlijke stoffen en afvalstoffen voortaan gebeuren via Portbase port community systeem. Portbase biedt voor de Nederlandse havens één standaardoplossing en maakt efficiënter werken mogelijk voor havens en scheepsagenten en versterkt op die manier de concurrentiepositie van de Nederlandse havens.

Na de zomer is Rijkswaterstaat gestart met de verruiming van de vaarweg vanaf de Noordzee naar de Eemshaven. Met de verruiming wordt de vaarweg geschikt gemaakt voor schepen met een diepgang tot 14 meter. Hiermee wordt de bereikbaarheid verbeterd en de verdere ontwikkeling van de Eemshaven als energiehaven mogelijk gemaakt.

Kades en ligplaatsen waren in alle opzichten operationeel en de veiligheid wordt steeds verder verbeterd. Cameratoezicht op de vaarwegen is al aanwezig en cameratoezicht op poorten van terminals wordt ontwikkeld. Kadegebruik door de gebruikelijke scheepvaart verloopt normaal en ook het afmeren van grote hefeilanden en cruiseschepen is zonder problemen verlopen. Een hoogtepunt voor Groningen Seaports, maar ook voor het Nautisch Service Centrum, betrof Delfsail 2016 'A Festival of Energy'. Met trots wordt teruggekeken op het uitstekende verloop van dit maritieme evenement waarbij ruim 200 schepen en meer dan 500.000 mensen de haven hebben bezocht.

C. Duurzaamheid

Duurzame groei is het streven van Groningen Seaports en faciliteert en stimuleert de verduurzaming van de havens en industrie. Er zijn in 2016 programma's ontwikkeld en er is gestart met de uitvoering voor schonere scheepvaart en duurzaam omgaan met slib (sedimentmanagementprogramma). Het project waarbij onderzocht wordt in hoeverre havenslib kan worden omgezet in klei (Kleirijperij) is vorig jaar in de steigers gezet en is hiervan een voorbeeld. Ook is op Delfsail de eerste ballastwater behandelingsinstallatie te wereld geïntroduceerd. Groningen Seaports heeft de ontwikkeling mede gefaciliteerd.

Middels intensieve samenwerking met de gemeenten Eemshaven en Delfzijl en Groningen Seaports heeft Gedeputeerde Staten van Groningen de ontwerp-Structuurvisie Eemshaven-Delfzijl afgerond. De Eemshaven is een uniek gebied met een grote ecologische rijkdom maar is ook een gebied dat heel belangrijk is voor de economische ontwikkeling van de provincie en waar het provinciebestuur duurzame energie en groene bedrijvigheid wil stimuleren. De structuurvisie, die uitmondt in bestemmingsplannen, zorgt ervoor dat er voor (nieuwe) klanten een helder toetsingskader aanwezig is voor milieuvergunningen. Definitieve vaststelling zal na verwachting plaatsvinden in april 2017.

Groningen Seaports heeft haar vestigingsbeleid in 2016 vastgesteld. Dit is een kader en werkwijze om nieuwe bedrijven op de beste plaats te faciliteren, waarmee maximale synergie wordt bereikt en zo slim mogelijk wordt omgegaan met grondstoffen, reststoffen, energie en transport. Daarnaast zijn er meerdere projecten uitgevoerd en gestart om zo duurzaam mogelijk met energie om te gaan.

Groningen Seaports heeft een nieuw stoomleidingnetwerk gerealiseerd tussen Eneco en AkzoNobel. De investering is, na de verzelfstandiging van Groningen Seaports, het eerste zelfstandig extern gefinancierd project. Het project is binnen tijd en budget opgeleverd en voor AkzoNobel Nederland is de CO²-uitstoot met 1,5-2% gereduceerd.

Groningen Seaports heeft zich aangesloten bij de transitiecoalitie om te pleiten voor versnelling van de energietransitie. Daarnaast heeft zij zich als Natural Captain gepresenteerd op het world forum on Natural Capital. Daar heeft Groningen Seaports het Den Haag Business Akkoord Natuurlijk Kapitaal ondertekend. Het doel is om de komende jaren natuurlijk kapitaal in onze bedrijfsprocessen te integreren en duurzaam om te gaan met de voorraad aan natuurlijke hulpbronnen.

In het Oosterhorngebied is door aanleg van een grondwal en nieuw aangeplante bomen het industriegebied landschappelijk ingepast in het omringende landschap. De openbare verlichting is verder verduurzaamd waarbij traditionele verlichting is vervangen door Ledverlichting die tevens vogelvriendelijk is. Voor vierhonderd hectare extra heeft Groningen Seaports tijdelijke natuurontheffing ontvangen. In 2016 is er uitsluitend duurzaam ingekocht en energieverbruik van Groningen Seaports is uit hernieuwbare bron afkomstig.

D. Ontwikkeling Organisatie

Om de doelstellingen te besturen en te beheersen wordt kritisch gekeken naar de wijze waarop Groningen Seaports is georganiseerd. Klanten, aandeelhouder en stakeholders verwachten andere producten resultaten, werkwijzen en houding.

Groningen Seaports ontwikkelt een verbeterde manier van werken waarbij de klantvraag centraal staat. Medewerkers worden geïnspireerd en gefaciliteerd om samen te werken, vanuit eigen verantwoordelijkheid en met gebruik te maken van elkaars talent en kunde. Middels gestructureerde zelforganisatie wil Groningen Seaports de traditionele hiërarchie met functies vervangen voor een model met rollen, verantwoordelijkheden en werkafspraken. De aanstelling van een CFO (financieel directeur) en herinrichting van de organisatie is reeds in 2016 geïnitieerd.

Ontwikkelingen

Middels software en andere werkwijzen worden de huidige processen verbeterd. Een voorbeeld hiervan is het eerder genoemde Portbase waarmee aanmelding van scheepvaart gefaciliteerd wordt. Daaraan gekoppeld is een vernieuwde scheepvaartfacturatie in ontwikkeling. Hiermee moet het factureren van scheepvaartbezoeken in 2017 geautomatiseerd zijn.

Voor het beheer en onderhoud van infrastructuur binnen het beheersgebied van Groningen Seaports wordt bedrijfsbreed gewerkt aan een Asset Management Systeem. Doel is om de optimale prestatie uit aanwezige assets te halen. Daarbij wordt een betere afweging gemaakt tussen vervanging, afstoting en onderhoud, rekening houdend met risico's en kosten en opbrengsten.

Waar in 2015 het ziekteverzuim sterk opliep is in 2016 de waarde weer gedaald naar het bij Groningen Seaports gebruikelijke lage niveau van 3,29%.

Organisatie

Groningen Seaports kent een Algemene vergadering van Aandeelhouders, een Raad van Commissarissen en een directeur-bestuurder. De directeur-bestuurder van Groningen Seaports, in de persoon van Harm D. Post, legt verantwoording af aan de Raad van Commissarissen en Algemene vergadering van Aandeelhouders. In 2016 is besloten de directie statutair te laten bestaan uit twee personen.

De verhouding man/vrouw op directieniveau voldoet thans nog niet aan de daaraan te stellen eisen. Het beleid van Groningen Seaports is er op gericht in de toekomst te komen tot een verdeling man/vrouw op directieniveau welke voldoet aan wet- en regelgeving.

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directeur en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en staat de directeur en het management met raad ter zijde. De wijze waarop de Raad van Commissarissen haar taak uitoefent is vastgelegd in de statuten van Groningen Seaports en het door de aandeelhouder vastgestelde Reglement van de Raad van Commissarissen.

De Raad van Commissarissen bestaat statutair uit vijf personen en daarbij is bepaald dat drie daarvan onder bindende voordracht van Gedeputeerde Staten van Groningen, respectievelijk Colleges van B&W van Delfzijl en Eemshaven kunnen worden benoemd en één onder een niet-bindende voordracht van de Ondernemingsraad van de vennootschap. De Gemeente Delfzijl en de Provincie Groningen hebben besloten dat zij hierin niet meer zelf plaats zullen nemen maar een externe kandidaat prefereren.

De Raad van Commissarissen bestaat uit de volgende leden:

- de heer L.C. (Bert) Bruggeman Voorzitter
- de heer H. (Herman) Roose Voorzitter Auditcommissie
- mevrouw M. (Marijke) van Beek Lid Auditcommissie
- de heer H. (Henk) Staghouwer
- vacature

De huidige verhouding man/vrouw is 3 mannen en 1 vrouw. De leden van de Raad van Commissarissen worden benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders. Bij toekomstige benoemingen van leden van de Raad van Commissarissen zal aandacht worden besteedt aan een evenwichtige verdeling van de zetels over vrouwen en mannen, rekening houdend met het geldende benoemingsbeleid van de vennootschap en geldende statutaire voorwaarden van bindende voordracht.

De Gemeenschappelijke Regeling is enig aandeelhouder van Groningen Seaports N.V. en bestaat uit vertegenwoordigers van raden, staten en colleges van de provincie Groningen, de gemeente Delfzijl en de gemeente Eemsmond.

E. Rendement en Risico

De infrastructurele projecten binnen Groningen Seaports zijn binnen de afgesproken financiële rendementseisen afgesloten. De verzelfstandiging in 2013 betekent dat zij ook financieel zelfstandig weet te opereren. Het stoomleiding-project van circa 12 miljoen euro is door Groningen Seaports zelfstandig extern gefinancierd. In februari is de herfinanciering van Groningen Seaports gerealiseerd. Een groot gedeelte van de kasgeldleningen is omgezet in langlopende leningen.

Voor de toekomst vraagt de aandeelhouder dat werkgelegenheid als publieke doelstelling meer expliciet naar voren moet komen. Hiermee wordt meer expliciet invulling gegeven aan de missie van Groningen Seaports namelijk: 'op verantwoorde en duurzame wijze de economische activiteiten – en dus de werkgelegenheid ... te stimuleren'.

Groningen Seaports wil evenwicht brengen in de publieke doelstelling en het financieel rendement. Ze streeft een marktconform rendement op eigen vermogen na, rekening houdend met bestaande balans en rentabiliteit. De aandeelhouders van Groningen Seaports zijn bereid het deel van het marktconforme rendement dat in een private omgeving als dividend zou worden uitgekeerd (ongeveer de helft) in te zetten als afslag op het financiële rendement om business cases, ten behoeve van het publieke belang, rond te krijgen. Daarbij dient dan wel steeds heldere verantwoording vooraf en achteraf plaats te vinden ten aanzien van de bijdrage aan de doelstellingen. Met deze ontwikkeling komt er meer aandacht voor maatschappelijk rendement en is er meer ruimte voor investeringen in duurzaamheid en werkgelegenheid.

Risicomanagement

Het beleid dat Groningen Seaports voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in de nota 'Weerstandsvermogen en risicomanagement'. In dit beleidsstuk is de werkwijze vastgelegd en daarbij is het uitgangspunt:

'Continue actueel inzicht verkrijgen in de risico's die we lopen bij het behalen van onze doelstellingen en het uitvoeren van onze processen en met dit inzicht de risico's zodanig beheersen en beheren dat uitvoering van onze processen en de realisatie van onze doelen niet in gevaar komt.'

Beheersing

Voor beheersing van risico's gaat Groningen Seaports het 'three lines of defence model' hanteren. De eerste linie bestaat uit directie, MT en lijnmanagement. Zij zijn verantwoordelijk voor het onderkennen, beheersen en eventueel bewust accepteren van risico's. De tweede linie bestaat uit control, risicomanagement en juridische zaken. Zij treden op als sparringpartner voor de eerste linie en ondersteunen bij de dagelijkse beheersing van risico's. De derde linie wordt gevormd door de interne audit functie. Vanuit een objectieve en onafhankelijke positie toetst deze de beheersconstructie die door de 1e en 2e lijn is gevormd. De Interne Audit Functie is daarmee niet verantwoordelijk voor risicomanagement maar vormt een oordeel over de kwaliteit en effectiviteit van risicomanagement.

Weerstandsvermogen

Waar de mogelijkheden tot beheersing van risico's gering is zal er bij een incident sprake zijn van directe impact op het eigen vermogen. Om er voor te zorgen dat de bedrijfsvoering van Groningen Seaports niet in gevaar komt, is hiervoor een weerstandsvermogen (risicoreserve) gevormd. De actualisatie, door AON Global Risk Consulting, van de risicoreserve vindt tweejaarlijks plaats. Hierna staan de risico's zoals deze in 2015 zijn vastgesteld:

Risico	kans (eens per x jaar)	gevolg (in miljoen euro)
Deel klantenportefeuille gaat failliet	5	1,8
Dijkdoorbraak / Dijkoverschrijding	4000	50,0
Extreme weersomstandigheden	20	4,5
Aanwezigheid vervuilde grond	5	4,5
Ernstig milieu-incident	50	5,0
Verontreiniging baggerspecie	15	3,1
Aanvaring van een schip met kade	25	5,0
Vergunning Eems wordt ingetrokken	20	7,5
Stremming haven (verkeerde aanwijzing verkeersleiding GSP)	200	35,0
Verzakking kade	20	10,0

Op basis van de actualisatie, uitgevoerd door AON Global Risk Consulting, hanteert Groningen Seaports een grote mate van financiële zekerheid, namelijk 99,5%, en een lage risicobereidheid. Doorberekening van de scenario's laat zien dat er een buffer benodigd is van € 25 miljoen. In 2016 hebben de in de tabel opgenomen risico's zich niet voorgedaan. In 2017 zal opnieuw een inventarisatie plaatsvinden en zullen de risico geactualiseerd worden.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel en de risicobereidheid van de binnen Groningen Seaports bekende risico's zijn onderzocht. De mate van risicobereidheid is een leidraad voor het al dan niet nemen van maatregelen ter beheersing van de risico's. De in de tabel (volgende bladzijde) benoemde risico's zijn opgenomen in de Risicomanagementrapportage en worden in het auditplan of onder coördinatie van de risico-eigenaren geëvalueerd en aangepast.

In 2016 is het renterisico door herfinanciering grotendeels weggenomen. De overige financiële risico's worden beperkt door monitoring van klanten aan te scherpen en door opstellen van een deelnemingenbeleid.

Organisatie-risico's op het gebied van projecten wordt beheerst door richtlijnen die zijn vastgelegd in GSP-Kompas. Daarnaast heeft de organisatie met assetmanagement een sterk middel in handen om uitval en kosten van assets beter te beheersen.

Juridische risico's zijn binnen Groningen Seaports veelal te herleiden naar veranderende wetgeving. Om vroegtijdig op deze ontwikkelingen in te spelen wordt getracht het effect van deze veranderingen te beperken.

De technische risico's worden door de organisatie met grote regelmatigheid geëvalueerd of het daarbij gaat om kadebelasting, ICT of brandgevaar. De komst van nieuwe schepen als kraanschepen zijn hiervan een voorbeeld waarop Groningen Seaports moet inspringen en haar risicobereidheid moet vaststellen. Op ICT-gebied is gestart met hard- en software toekomstbestendig te maken, tevens wordt onderzocht op welke wijze de digitale veiligheid gewaarborgd moet worden.

Impairment

Groningen Seaports beoordeelt per balansdatum of een materieel actief of groep van materiele vaste activa een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Hiertoe wordt een impairment test uitgevoerd. De met de materiele activa of groep van materiele vaste activa verwachte gegenereerde kasstromen worden in kaart gebracht via prognoses en projecties van deze kasstromen. Deze kasstromen worden contant gemaakt met behulp van de vastgestelde WACC (weighted average cost of capital). Voor 2016 overstijgt de aldus bepaalde waarde, de boekwaarde van de materiele vaste activa per 31 december 2016.

De gehanteerde prognoses en projecties zijn gebaseerd op veronderstellingen. De werkelijke uitkomsten zullen waarschijnlijk afwijken van de prognoses en projecties, aangezien de veronderstelde gebeurtenissen zich veelal niet op gelijke wijze zullen voordoen als is aangenomen. De hieruit voortvloeiende afwijkingen kunnen van materieel belang zijn.

De WACC beweegt mee met de lange termijn rente. Een substantiële wijziging van de WACC kan leiden tot een materiele invloed op de impairment toets en daarmee op eventuele bijzondere waardeverminderingen van de materiele vaste activa.

Monitoring

Met het geheel aan werkzaamheden die Groningen Seaports uitvoert in het kader van risicobeheersing is het van belang de overkoepelende rol verder uit te werken. Risicomanagement moet bedrijfsbreed verankerd worden zodat het principe van de 'three lines of defence model' gestalte krijgt. Aan het inrichten van de interne audit functie wordt gewerkt en in 2016 zijn de volgende zaken reeds opgeleverd:

- Implementatieplan
- Auditplan 2017-2021
- Handboek Internal Audit
- Internal Audit Charter

Tabel: Risicoprofiel

Groep	Risico	Beheersmaatregel
Financieel	Faillissement klanten	Vooraf solvabiliteitscheck
		Holdingsgarantie vragen
		Betaalgedrag volgen
	Faillissement deelneming	Opstellen deelnemingenbeleid
Organisatie	Onjuist ontwerp/bestek	GSP-Kompas
		Risicosessies houden
		Aansprakelijkheid vergroten
	Achterstallig onderhoud infrastructuur	Assetmanagement invoeren
Juridisch	Intrekken Stortvergunning	Duurzaam waterbodembeheer
		Onderzoeken slibtoepassingen
Technisch	Bodembeschadiging Jack-up-schepen	Controleberekening vooraf
		Ligplaats vaststellen
		Monitoring bodem achteraf
	Uitval ICT/internet	Redundantie systemen en glasvezel
		Back-up en recovery procedure

Financiering

In het treasurystatuut zijn de uitgangspunten, doelstellingen en kaders voor de uitvoering van het treasurybeleid vastgelegd.

'Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.'

Headlines 2016

In 2016 is de herfinanciering van Groningen Seaports gerealiseerd. Een groot gedeelte van de kasgeldleningen is omgezet in langlopende leningen van in totaal € 185 miljoen, waarmee het renterisico voor ongeveer 84% van het vreemd vermogen is afgedekt.

Hiermee is de continuïteit van de financiering gegarandeerd. Daarnaast is het derivaat met Societe Generale overgezet naar een andere contractspartij namelijk ABN AMRO. Het contract is daarmee onder dezelfde voorwaarden overgegaan naar de nieuwe partij. Deze langlopende leningen en de kasgeldleningen worden volledig geborgd door de Gemeenschappelijke Regeling Groningen Seaports. Daarnaast is er een borgstelling van de Gemeenschappelijke Regeling Groningen Seaports voor de collateral storting die uit hoofde van het derivaat moet worden gedaan.

In maart 2016 is een zelfstandige projectfinanciering aangetrokken voor de aanleg van de Stoomleiding op het Chemiepark.

Liquiditeitsrisico

Voor beheersing van dit risico worden periodiek liquiditeitsbegrotingen opgesteld en door tussentijdse monitoring eventueel bijgestuurd. In de liquiditeitsbegrotingen wordt rekening gehouden met beperkte beschikbaarheid van liquide middelen waaronder bankgaranties en margin calls met betrekking tot afgesloten derivaten. Voor een toelichting op de liquiditeitsrisico's van de renteswaps wordt verwezen naar de toelichting op de renteswaps.

Kredietrisico

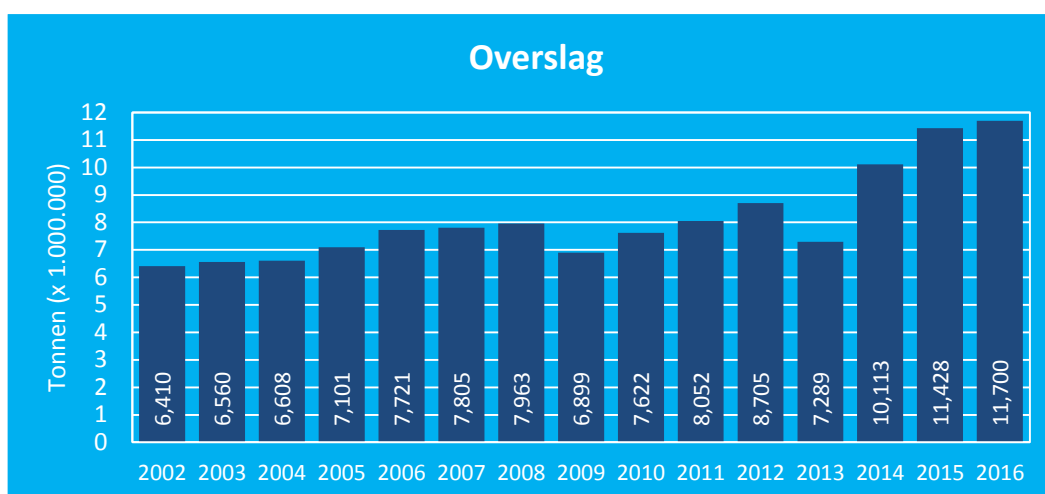
Groningen Seaports handelt enkel met kredietwaardige partijen en heeft procedures opgesteld om de kredietwaardigheid van deze partijen te controleren. Tevens heeft zij richtlijnen opgesteld om de omvang van het kredietrisico bij elke financiële instelling en debiteur te beperken. Bovendien bewaakt Groningen Seaports voortdurend haar vorderingen en hanteert de vennootschap een strikte aanmaningsprocedure. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico voor Groningen Seaports beheerst, binnen de vennootschap zijn geen belangrijke concentraties van kredietrisico.

F. Cijfers en Indicatoren

In dit hoofdstuk worden de financiële indicatoren en de niet-financiële factoren gepresenteerd, alsmede de overslagcijfers en de terreinuitgifte.

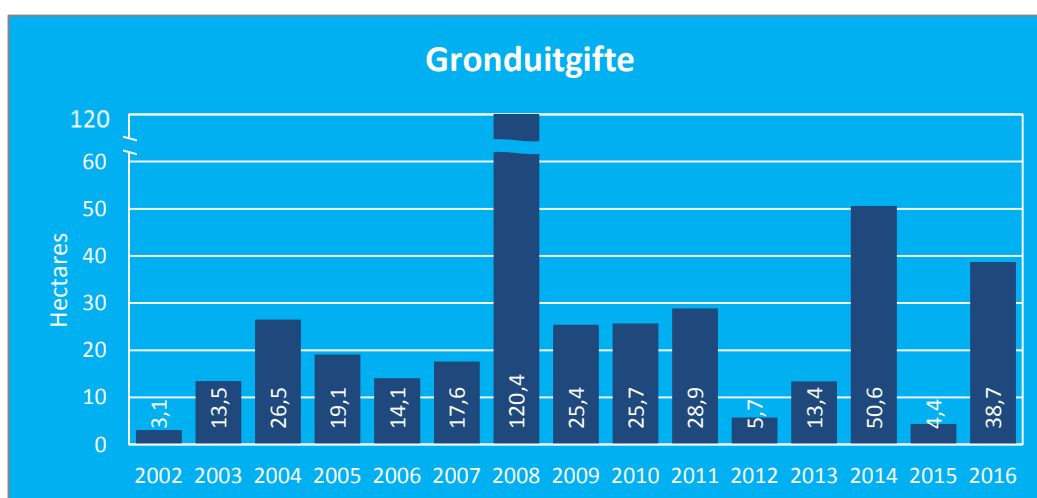
Overslag

De overslag overstijgt voor het derde jaar op rij de 10-miljoen-ton-grens. Waar in het afgelopen jaar met name de overslag voor de kolencentrale voor een stijging zorgde, is dit nu toe te wijzen aan de algehele economische voorspoed. Met een cijfer van bijna 12 miljoen ton is een record overslag gerealiseerd en kennen de havens wederom een uitstekend jaar.

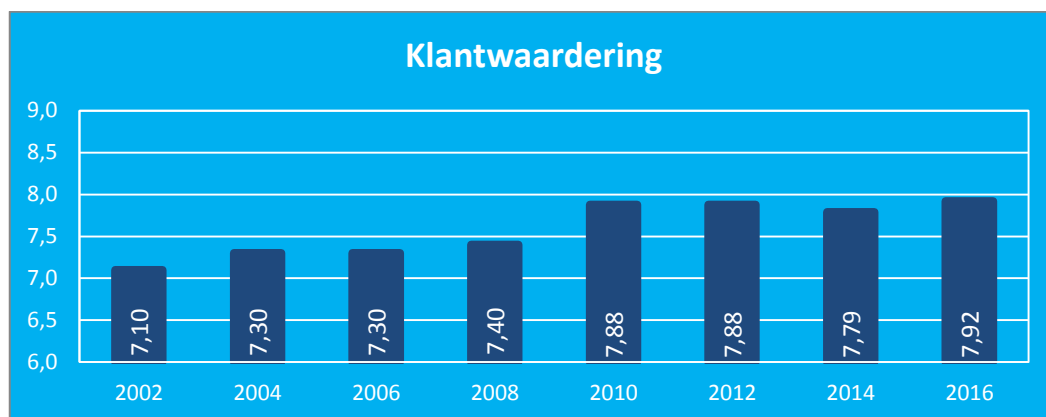
Terreinuitgifte

Ook de terreinuitgifte kent een goed resultaat over 2016. Grotendeels verantwoordelijk voor de 38,7 hectare uitgifte is de ontwikkeling op Green Dataport. Voor de komende jaren heeft Groningen Seaports de overtuiging dat de gronduitgifte de gedane investeringen zal volgen, gesteund door de weer groeiende economie. In de sectoren offshore-wind, data, chemie en recycling zit veel potentie.

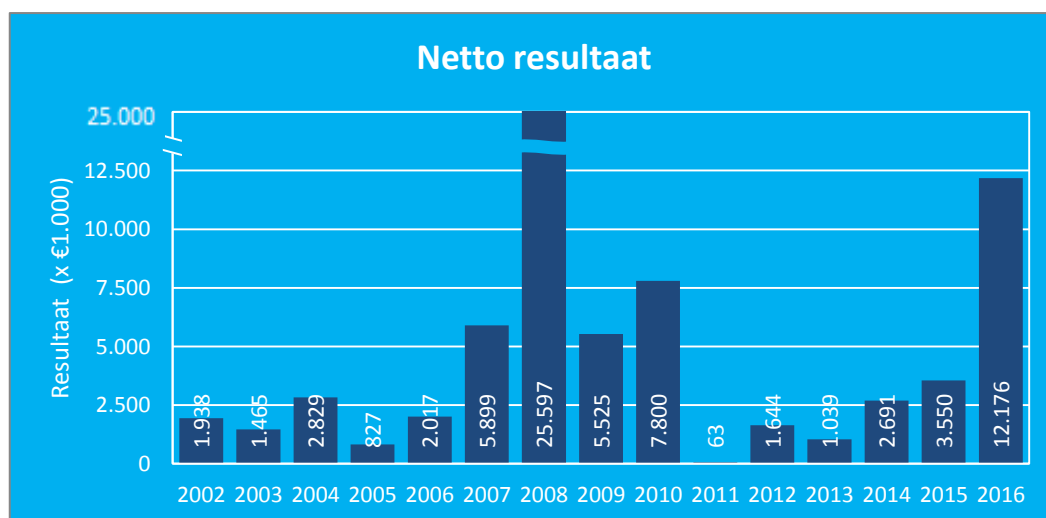
Klanttevredenheid

Het meten van de klanttevredenheid is één van de belangrijkste indicatoren voor de prestaties op het gebied van dienstverlening door Groningen Seaports. Iedere twee jaar wordt de klanttevredenheid gemeten. Middels persoonlijke interviews worden meerdere vragen aan klanten voorgelegd die betrekking hebben op de dienstverlening van Groningen Seaports. Met een waardering van 7,92 is de hoogste waardering tot nu toe behaald.

Financieel

Het nettoresultaat voor 2016 is uitgekomen op € 12,2 miljoen (2015: € 3,5 miljoen). De opbrengst vanuit uitgifte gronden is verantwoordelijk voor een groot gedeelte van het hogere resultaat, waarbij met name de verkoop van een terrein aan Green Box veel impact heeft. Verder is de dotatie aan de voorzieningen dubieuze debiteuren en personele regelingen in 2016 ruim lager dan in 2015.

De investeringsomvang is ruim hoger ten opzichte van 2015. De voornaamste reden hiervoor is de aankoop van de gronden, ten behoeve van de grondtransactie, op Green Dataport Eemshaven. De grootste infrastructurele investering in 2016 betreft de bouw van de stoomleiding tussen Eneco en AkzoNobel. De aanleg van een rotonde in de N33 in samenwerking met Rijkswaterstaat en de inrichting van het 'Google'-terrein zijn (nagenoeg) afgerond. Ook de omzoming van de Oosterhorn met Bomenplan is afgerond.

De operationele kasstroom plus de investeringskasstroom waren over 2016 gezamenlijk € 36,2 miljoen negatief (2015: € 14,3 miljoen negatief). In 2016 lag het investeringsniveau hoger dan in 2015. Tevens was er in 2016 een hogere bijstortingsverplichting in verband met de CSA. De negatieve kasstroom is gefinancierd door middel van het aantrekken van € 51,3 miljoen (kasgeld)leningen. Per saldo resteert een toename van de liquide middelen ter hoogte van € 15 miljoen. Begin 2017 is het saldo liquide middelen gebruikt voor het aflossen van kasgeldleningen.

De solvabiliteitsratio is per ultimo 2016 38,6%, per ultimo 2015 was dit 40,6%. De verlaging van de solvabiliteitsratio is voornamelijk het gevolg van de toename van het vreemd vermogen ter financiering van de investeringen en het voldoen aan de bijstortingsverplichting in verband met de CSA.

Financieel meerjarenplan 2017 – 2021

De volgende cijfers met betrekking tot resultaten en kasstromen zijn ontleend aan het Bedrijfsplan 2017 – 2021. Uit het financieel meerjarenplan blijkt dat ook voor de jaren 2017 tot en met 2021 stabiele positieve resultaten worden verwacht.

Omschrijving	Bedragen x € 1.000				
	2017	2018	2019	2020	2021
Netto resultaat	5.695	2.263	1.909	2.328	1.889
Afschrijvingen	8.472	9.415	10.036	9.969	9.660
Mutatie vlottende activa	4.178	4.178	45	45	45
Mutatie vlottende passiva	-	-	-	-	-
Mutatie reserves & voorzieningen	360	254	254	1.557-	155-
Bouwrente	379-	357-	12-	7-	5-
Operationele kasstroom	18.326	15.753	12.232	10.758	11.434
Investeringskasstroom	3.495-	42.634-	3.329-	2.265-	2.083-
Financieringskasstroom	14.832-	26.880	8.902-	8.493-	9.351-

Vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting voor Groningen Seaports is niet van toepassing voor 2016. Vanaf 2017 zal de vennootschapsbelasting wel van toepassing zijn voor zeehavens. De gevolgen hiervan zijn op dit moment onderwerp van bespreking binnen de gezamenlijke Nederlandse zeehavens.

Deel 2: JAARREKENING

A. Balans per 31 december 2016

Voor winstbestemming

Bedragen x € 1.000

	Ref.	31 december 2016	31 december 2015
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	452.450	438.128
Financiële vaste activa	2	2.733	2.511
Totaal Vaste activa		455.183	440.639
Vlottende activa			
Voorraden	3	74	70
Vorderingen	4	92.755	57.493
Liquide middelen	5	14.654	21
Totaal Vlottende activa		107.483	57.584
TOTAAL ACTIVA		562.666	498.223
PASSIVA			
Eigen Vermogen			
Geplaatst aandelenkapitaal	6	198.058	198.058
Overige reserves	6	7.276	3.726
Resultaat verslagjaar	6	12.176	3.550
Totaal Eigen Vermogen		217.510	205.334
Voorzieningen	7	16.785	18.973
Langlopende schulden	8	222.056	22.006
Kortlopende schulden	9	106.315	251.910
TOTAAL PASSIVA		562.666	498.223

B. Winst-en-verliesrekening

Bedragen x € 1.000

	Ref.	31 december 2016	31 december 2015
Bedrijfsopbrengsten			
Netto omzet	10	51.040	32.602
Overige opbrengsten	11	3.287	3.129
Totaal Bedrijfsopbrengsten		54.328	35.732
Bedrijfslasten			
Salarissen	12	7.013	7.772
Sociale lasten	12	1.443	1.520
Afschrijvingen	13	7.080	6.605
Overige kosten*	14	19.285	9.895
Totaal Bedrijfslasten		34.821	25.791
OPERATIONEEL RESULTAAT		19.506	9.940
Resultaat Deelnemingen	15	-480	-281
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	16	279	262
Financiële lasten	16	-7.129	-6.371
Totaal Financiële baten en lasten		-6.850	-6.109
NETTO RESULTAAT		12.176	3.550

* In deze kosten is in 2016 opgenomen € 373.000 als kosten voor de GR Groningen Seaports.

C. Kasstroomoverzicht

Bedragen x € 1.000

	31 december 2016	31 december 2015
Operationeel bedrijfsresultaat	19.506	9.940
Afschrijvingen	7.080	6.605
Mutatie in handelsvorderingen	2.120	2.172
Mutatie in handelscrediteuren	1.258	-16.151
Mutatie in overige vorderingen en schulden	-36.317	-1.240
Mutatie voorzieningen / deelnemingen	-1.816	-2.862
Uit bedrijfsactiviteiten	-8.169	-1.536
Ontvangen rente	317	265
Betaalde rente	-6.926	-3.817
	-6.609	-3.552
Kasstroom uit operationele activiteiten	-14.778	-5.088
Investeringen in materiele vaste activa	-32.922	-17.459
Desinvesteringen in materiele vaste activa	11.520	5.742
Investeringen in financiële vaste activa	-462	-1.000
Desinvesteringen in financiële vaste activa	424	3.519
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-21.440	-9.198
Ontvangsten uit leningen	201.200	319.600
Aflossingen leningen	-149.950	-307.300
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	51.250	12.300
Mutatie liquide middelen	15.032	-1.986
Saldo liquide middelen begin verslagperiode	-378	1.608
Saldo liquide middelen einde verslagperiode	14.654	-378
Mutatie liquide middelen	15.032	-1.986

D. Overzicht van het totaalresultaat 2016

	Bedragen x € 1.000	
	31 december 2016	31 december 2015
Netto-resultaat	12.176	3.550
Geen mutaties	-	-
Totaal van de rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen	-	-
Totaalresultaat	12.176	3.550

E. Toelichting op de jaarrekening

Verslaggevingskader

De jaarrekening over 2016 is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgemaakt op 25 januari 2017.

Activiteiten

Groningen Seaports is een naar Nederlands recht opgerichte Naamloze Vennootschap. De voornaamste activiteiten bestaan uit: het beheren, ontwikkelen en exploiteren van de havens te Delfzijl en de Eemshaven met bijbehorende haventerreinen en van niet havengebonden terreinen, het aan derden uitgeven van al dan niet havengebonden terreinen, het ondersteunen van het Havenschap bij de uitoefening van haar taken, het verrichten of doen verrichten van alle andere werkzaamheden op industrieel, commercieel en financieel gebied.

Oordelen en schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van de activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijk uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Lijst van kapitaalbelangen

Niet geconsolideerde maatschappijen en kapitaalbelangen, gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde:

- N.V. Ontwikkelingsmaatschappij RSCG (Groningen Railport) te Veendam: 65,92%-deelneming (2016: 65,92%-deelneming);
- Fivelpoort Beheer B.V. te Delfzijl: 100%-deelneming (2016: 100%-deelneming);
- Fivelpoort C.V. te Delfzijl: 100%-deelneming (2016: 100%-deelneming).

Hoewel bovenstaande deelnemingen allen zijn gekwalificeerd als groepsmaatschappijen van Groningen Seaports, worden deze groepsmaatschappijen op grond van artikel 2:407 lid 1 BW niet geconsolideerd, omdat de gezamenlijke betekenis van deze groepsmaatschappijen te verwaarlozen is ten opzichte van Groningen Seaports als geheel.

F. Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen en/of bijdragen van derden. De onder de materiële vaste activa opgenomen 'Materiële vaste activa in aanbouw' zijn opgenomen tegen de tot op balansdatum in rekening gebrachte bedragen.

De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten. In de vervaardigingsprijs van projecten wordt de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend opgenomen. Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur.

De in erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs minus eventuele investeringssubsidies en indien van toepassing cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. In de jaren voor de verzelfstandiging werden de in erfpacht uitgegeven gronden gewaardeerd tegen eerste uitgifteprijs. Per verzelfstandigingsdatum is verondersteld dat de boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden de historische kostprijs betreft ("deemed cost") rekening houdend met eventuele lagere opbrengstwaarde.

Ten behoeve van periodiek groot onderhoud aan infrastructuur en baggerwerk is een voorziening gevormd. Het overige groot onderhoud wordt geactiveerd en afgeschreven op basis van de verwachte levensduur. De reguliere jaarlijkse onderhoudskosten worden op het moment van realisatie ten laste van het resultaat gebracht.

Indien de verwachting omtrent de afschrijvingsmethode, gebruiksduur en/of restwaarde in de loop van de tijd wijzigingen ondergaat, worden zij als een schattingswijziging verantwoord. Een materieel vast actief wordt niet langer in de balans opgenomen na vervreemding of wanneer geen toekomstige prestatie-eenheden van het gebruik of de vervreemding worden verwacht. De bate of last die voortvloeit uit de desinvestering wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Bijzondere waardeverminderingen van materiële vaste activa

Groningen Seaports beoordeelt op elke balansdatum of een materieel vast actief of groep van materiële vaste activa een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Groningen Seaports onderkent één groep van materiële vaste activa/ kasstroom genererende eenheden, namelijk de gezamenlijke havens van Delfzijl (zeehaven en de binnenhavens) en de Eemshaven.

Voor alle categorieën materiële vaste activa (kasstroom genererende eenheden) die tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs worden gewaardeerd, wordt bij aanwezigheid van objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen een impairmenttoets uitgevoerd. Indien uit deze toets blijkt dat sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt de omvang van dit verlies bepaald en als bijzondere waardevermindering in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Terugneming

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderverslies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderverslies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderverslies voor het actief zou zijn verantwoord.

Financiële vaste activa

Niet geconsolideerde deelnemingen waarin Groningen Seaports invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden tegen de vermogensmutatiemethode gewaardeerd. Overeenkomstig deze methode worden de deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van Groningen Seaports in de nettovermogenswaarde vermeerderd met haar aandeel in de resultaten en haar aandeel in de directe mutaties in het eigen vermogen vanaf het moment van verwerving verminderd met haar aandeel in de dividenduitkeringen. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van Groningen Seaports in het resultaat van de deelnemingen opgenomen.

Indien de waarde van de deelneming volgens de vermogensmutatiemethode nihil is geworden, wordt deze methode niet langer toegepast en blijft de deelneming bij ongewijzigde omstandigheden op nihil gewaardeerd. Hierbij worden andere langlopende belangen in de deelneming die feitelijk worden aangemerkt als een onderdeel van de netto-investering, ook meegenomen. Indien en voor zover geheel of ten dele voor de schulden van de deelneming wordt ingestaan respectievelijk een feitelijke verplichting bestaat de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt zo nodig een voorziening opgenomen.

Een vervolgens verkregen aandeel in de winst van de deelneming wordt pas weer verwerkt indien en voor zover het cumulatief niet-verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen.

De langlopende vorderingen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderverschillen.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de nominale waarde van de vorderingen verrekend.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder liquide middelen worden verstaan kasmiddelen en de tegoeden op bankrekeningen.

Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit Geplaatst aandelenkapitaal, Overige reserves en Resultaat boekjaar.

Voorzieningen

Een voorziening wordt gevormd indien de groep op balansdatum een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft waarvan het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang betrouwbaar is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Tenzij anders vermeld, worden voorzieningen gewaardeerd tegen nominale waarde.

Indien het waarschijnlijk is dat voor uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen een vergoeding van een derde zal worden ontvangen, wordt deze vergoeding gepresenteerd als een afzonderlijk actief.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden tegen de nominale waarde gewaardeerd.

Langlopende schulden

Bij de eerste opname van langlopende schulden worden deze opgenomen tegen reële waarde verminderd met de direct daaraan toe te rekenen transactiekosten. De langlopende schulden worden na de eerste waardering gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs volgens de effectieve-rentemethode. Winst of verlies worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen zodra de verplichtingen niet langer op de balans worden opgenomen, alsmede via het amortisatieproces.

Financiële instrumenten

Groningen Seaports maakt gebruik van een afgeleid financieel instrument (renteswap) ter afdekking van de gelopen risico's betreffende renteschommelingen. Het rentederivaat is gewaardeerd op kostprijs of lagere marktwaarde. In geval sprake is van kostprijs-hedge-accounting en voor zover sprake is van ineffectiviteit (de nominale waarde van de renteswap overstijgt de afgedekte positie, zijnde de te betalen rente over de toekomstige nog op te nemen kasgeldleningen), is de lagere marktwaarde van de renteswap tot waardering gebracht. De marktwaarde van de renteswap worden bepaald door de marktrente in relatie tot de contractuele rente.

Derivaten met toepassing van kostprijs-hedge-accounting

De afdekkingen worden volgens kostprijs-hedge-accounting verwerkt, indien voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- documentatie van de algemene hedge-strategie, hoe de hedge-relaties passen in de doelstellingen van risicobeheer en de verwachting aangaande de effectiviteit van deze hedge-relaties;
- documentatie van de in het soort hedge-relatie betrokken hedge-instrumenten en afgedekte posities;
- verwerking van de ineffectiviteit in de winst-en-verliesrekening.

De afdekkingen die aan deze strikte voorwaarden voor hedge accounting voldoen, worden als volgt verantwoord.

De waardering van het derivaat is afhankelijk van de afgedekte post en is als volgt:

- Indien de afgedekte post tegen kostprijs in de balans wordt verwerkt, dan wordt ook het derivaat tegen kostprijs gewaardeerd.
- Zolang de afgedekte post in de kostprijs-hedge nog niet in de balans is verwerkt, wordt ook het hedge-instrument niet geherwaardeerd. Indien de afgedekte post een monetaire post in vreemde valuta betreft, wordt het derivaat ook gewaardeerd tegen de contante koers op balansdatum. Indien het derivaat valuta-elementen in zich heeft, wordt het verschil tussen de contante koers die geldt op het moment van afsluiten van het derivaat en de termijnkoers waartegen het derivaat zal worden afgewikkeld, verdeeld over de looptijd van het derivaat.

De resultaatbepaling is als volgt:

- Op elke balansdatum wordt bepaald of er sprake is of is geweest van ineffectiviteit.
- Indien de kritische kenmerken van het hedge-instrument en van de afgedekte positie niet aan elkaar gelijk zijn of zijn geweest, is dit een indicatie dat de kostprijs-hedge een ineffectief deel bevat.
- Indien en voor zover de ineffectiviteit per balansdatum op cumulatieve basis in een verlies resulteert, wordt de ineffectiviteit verwerkt in de winst-en-verliesrekening.
- Indien de afgedekte positie van een verwachte toekomstige transactie leidt tot een financieel actief of een financiële verplichting, dan worden de daarmee verbonden nog niet in het resultaat verwerkte winsten of verliezen in dezelfde periode(n) in de winst-en-verliesrekening verantwoord als waarin het verkregen actief/aangegane verplichting van invloed is op het resultaat. Indien wordt verwacht dat een (deel van een) verlies dat nog niet in de winst-en-verliesrekening is verwerkt, in de toekomst niet met een tegengestelde winst uit de afgedekte positie wordt gecompenseerd, dan wordt dit verlies direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Kostprijs-hedge-accounting wordt beëindigd indien:

- Het hedge-instrument afloopt, wordt verkocht, beëindigd of uitgeoefend. Het cumulatieve gerealiseerde resultaat op het hedge-instrument dat nog niet in de winst-en-verliesrekening was verwerkt toen er sprake was van een effectieve hedge, wordt afzonderlijk in de overlopende posten in de balans verwerkt tot de afgedekte transactie plaatsvindt.
- De hedge-relatie niet meer voldoet aan de criteria voor hedge-accounting. Indien de afgedekte positie een in de toekomst verwachte transactie betreft, vindt de verwerking van de hedge-resultaten als volgt plaats:
 - Indien de verwachte transactie naar verwachting nog plaatsvindt, wordt hedge-accounting vanaf dat moment stopgezet. Het hiermee samenhangende cumulatieve resultaat op het hedge-instrument dat in de periode waarin de hedge effectief was buiten de winst-en-verliesrekening of off-balance was gehouden, blijft afhankelijk van de situatie off-balance of op de balans.
 - Indien de verwachte transactie naar verwachting niet meer plaatsvindt, wordt het hiermee samenhangende cumulatieve resultaat op het hedge-instrument dat in de periode waarin de hedge effectief was buiten de winst-en-verliesrekening of off-balance was gehouden, naar de winst-en-verliesrekening overgebracht.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie er toe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Leasing

De beoordeling of een overeenkomst (waaronder een erfpachtovereenkomst) een lease bevat, vindt plaats op grond van de economische realiteit op het tijdstip van het aangaan van het contract. Het contract wordt aangemerkt als een leaseovereenkomst als de nakoming van de overeenkomst afhankelijk is van het gebruik van een specifiek actief of de overeenkomst het recht van het gebruik van een specifiek actief omvat.

Groningen Seaports als lessee

In geval van financiële leasing (waarbij de voor- en nadelen verbonden aan de eigendom van het lease-object geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen) worden het lease-object en de daarmee samenhangende schuld bij het aangaan van de overeenkomst in de balans verwerkt tegen de reële waarde van het lease-object op het moment van het aangaan van de leaseovereenkomst of, indien dit lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen. De initiële directe kosten van de lessee worden opgenomen in de eerste verwerking van het actief. De leasebetalingen worden gesplitst in rentelasten en aflossing van de uitstaande verplichting, waarmee een constante rentevoet wordt bereikt over de resterende netto-verplichting.

Het geactiveerd lease-object wordt afgeschreven over de kortste termijn van de leaseperiode of de gebruiksduur van het object, in geval er geen redelijke zekerheid is dat de lessee aan het einde van de leaseperiode eigenaar wordt. In geval van operationele leasing worden de leasebetalingen lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Groningen Seaports als lessor

Bij operationele lease worden de leasebatan op tijdsevenredige basis over de leaseperiode ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Initiële directe kosten worden toegerekend over de leaseperiode tegenover de leasebatan. De uitgegeven erfpachtcontracten worden gekwalificeerd als operationele leasing.

G. Grondslagen voor resultaatbepaling

Netto-omzet

Onder netto omzet wordt verstaan de omzet die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd onder aftrek van kortingen en van over de omzet geheven belastingen. Verwachte omzet wordt voorzichtigheidshalve niet als bate verantwoord. De omzet heeft voornamelijk betrekking op havengelden en inkomsten uit exploitatie van terreinen en faciliteiten.

Scheepvaart

De opbrengsten uit hoofde van exploitatie van de havens (waaronder havengelden, kadegelden en ligplaatsgelden) worden toegerekend aan het jaar waarin de prestatie door Groningen Seaports is geleverd.

Exploitatie van terreinen

De opbrengsten uit hoofde van de exploitatie van terreinen (waaronder uitgifte van gronden in erfpacht, verhuur van gronden en verlening van opstalrechten) worden toegerekend aan het jaar waarop het betrekking heeft.

Verkoop van gronden

Opbrengst uit verkoop van gronden wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt als alle belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's met betrekking tot de gronden zijn overgedragen aan de koper, het bedrag van de opbrengst op betrouwbare wijze kan worden bepaald en ontvangst van de opbrengst waarschijnlijk is.

Verlenen van diensten aan derden

Indien het resultaat van een transactie aangaande het verlenen van een dienst betrouwbaar kan worden geschat en ontvangst van de opbrengst waarschijnlijk is, wordt de opbrengst met betrekking tot die dienst verwerkt naar rato van de verrichte prestaties.

Rente

Renteopbrengsten worden tijdsevenredig in de winst-en-verliesrekening verwerkt rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk.

Exploitatiesubsidies

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen, waarin de opbrengsten zijn gederfd dan wel waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan. Subsidies en bijdragen met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en per saldo als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de winstenverliesrekening.

Kosten

De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

Personeelslasten

De uit de arbeidsvoorwaarden voortvloeiende kosten voor lonen, salarissen, pensioenen en sociale lasten worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

Rente

Rente wordt toegerekend aan de opeenvolgende verslagperioden naar rato van de resterende hoofdsom. (Dis)agio en aflossingspremies worden als rentelast aan de opeenvolgende verslagperioden toegerekend zodanig dat tezamen met de over de lening verschuldigde rentevergoeding de effectieve rente in de winst-en-verliesrekening wordt verwerkt en in de balans de amortisatiewaarde van de schuld. Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zij verschuldigd worden.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur. Afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Indien extra wordt afgeschreven, wordt dit toegelicht. Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt de omvang van het verlies (bijzondere waardevermindering) bepaald en in de winst-en-verliesrekening verwerkt in het jaar waarin de bijzondere waardevermindering haar oorsprong vindt.

Vennootschapsbelasting

Alle aandelen van Groningen Seaports worden gehouden door een publieksrechtelijk rechtspersoon (GR Havenschap Groningen Seaports). Op grond van art.2 lid 3 en 7 van de wet op de Vennootschapsbelasting zijn de (huidige) activiteiten van Groningen Seaports daardoor vrijgesteld van de heffing van vennootschapsbelasting. Vanaf 1 januari 2017 is Groningen Seaports wel vennootschapsbelastingplichtig.

Grondslagen voor geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

H.Toelichting op de balans

Vaste activa

1. Materiele vaste activa

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Gronden		Activa in		Totaal
	Terreinen		aanbouw	Overig	
	Infrastructuur	Gebouwen			
Aanschafwaarde 31-12-2015	318.453	6.384	157.511	10.147	492.495
Cumulatieve afschrijvingen	-42.844	-1.012	-3.461	-7.050	-54.367
Boekwaarde 31-12-2015	275.609	5.372	154.050	3.096	438.128
Investeringen		178	32.744		32.922
Desinvesteringen	-2.561		-8.959		-11.520
Overboekingen	118.859	20	-119.617	738	0
Afschrijvingen	-6.015	-207	0	-858	-7.080
Boekwaarde 31-12-2016	385.892	5.363	58.218	2.976	452.450
Cumulatieve afschrijvingen	-48.880	-1.219	-3.440	-7.908	-61.447
Aanschafwaarde 31-12-2016	434.772	6.582	61.658	10.885	513.897

Gronden, terreinen en infrastructuur

De gronden, terreinen en infrastructuur hebben betrekking op de nog in erfpacht uit te geven/te verkopen gronden, de in erfpacht uitgegeven gronden, alsmede de infrastructuur (waaronder havens, kaden, wegen en steigers) welke in gebruik is genomen. In 2016 is een groot deel van de materiele vaste activa in aanbouw overgeboekt naar de infrastructuur omdat dit inmiddels gereed is voor gebruik.

Voorraad gronden (nog in erfpacht uit te geven/te verkopen)

Van de voorraad grond met een boekwaarde van € 32.2 miljoen (2015 € 31 miljoen) is Groningen Seaports geen juridisch, maar wel economisch eigenaar door middel van financiële leasecontracten (erfpachtcontracten). Voor een nadere toelichting op deze contracten wordt verwezen naar de toelichting op financiële lease onder de niet in de balans opgenomen regelingen.

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven gronden betreffen operationele leaseovereenkomsten. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de toelichting op operationele lease onder de niet in de balans opgenomen regelingen.

De verdeling van de post gronden, terreinen en infrastructuurle werken is als volgt:

Omschrijving	31-12-2016		31-12-2015	
Uit te geven gronden	744 ha	32.210	760 ha	31.045
Infrastructuur		215.848		105.924
Terreinen uitgegeven in erfpacht	339 ha	137.834	349 ha	138.640
Totaal		385.892		275.609

Bedrijfsgebouwen

De bedrijfsgebouwen betreft met name het kantoorgebouw aan de Handelskade Oost in Delfzijl. De onderhoudskosten komen ten laste van de exploitatie.

Materiële vaste activa in aanbouw

Onder Materiële vaste activa in aanbouw zijn de investeringsprojecten opgenomen die nog niet gereed dan wel nog niet in gebruik zijn genomen. De infrastructurele werken die gereed zijn dan wel in gebruik zijn genomen worden opgenomen onder de post 'Gronden en terreinen'. In 2016 is om die reden een groot deel van de materiele vaste activa in aanbouw overgeboekt naar de materiele vaste activa. De grootste projecten welke worden verantwoord onder de materiele vaste activa in aanbouw betreft investeringen in Eemshaven Zuid/oost, onderdelen van het Energypark en onderdelen van de Beatrixhaven. In de vervaardigingsprijs van projecten wordt rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend opgenomen. De toegerekende bouwrente is gebaseerd op de werkelijk betaalde rente en de cumulatieve investering in de projecten en bedraagt voor 2016 € 521.000. De overige betaalde rente is ten laste gebracht van het resultaat.

Afschrijvingen

De afschrijvingen worden berekend op basis van een vast percentage van de kosten van aanschaf of vervaardiging (lineaire afschrijving) waarbij rekening wordt gehouden met de geschatte economische gebruiksduur en de restwaarde. Bij infrastructurele werken vindt de eerste afschrijving plaats in het jaar waarop het actief beschikbaar is voor beoogd gebruik. Op overige investeringen wordt afgeschreven vanaf het moment van levering of bij ingebruikname. Op gronden wordt niet afgeschreven. Op materiële vaste activa in aanbouw vindt afschrijving plaats op projecten indien deelprojecten gereed zijn gekomen en in gebruik zijn genomen.

Afschrijvingstermijnen:

Gronden en terreinen	0,00% - 10,00%
Bedrijfsgebouwen	2,50% - 3,33%
Materiële vaste activa in aanbouw	2,00% - 33,33%
Overige materiele vaste activa	6,67% - 33,33%

2. Financiële vaste activa

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Deelnemingen	1.833	1.648
Langlopende vorderingen	900	863
Totaal Financiële vaste activa	2.733	2.511

Deelnemingen

Omschrijving	31-12-2015	Aandeel in resultaat	Dividend-uitkeringen	31-12-2016
- NV Ontwikkelingsmij Rail Service Center Groningen (65,92%) (Groningen Railport)	1.648	185	0	1.833
- Fivelpoort CV (33,33%)	0	0	0	0
- Fivelpoort Beheer BV (100%)	0	0	0	0
Totaal Deelnemingen	1.648	185	0	1.833

In verband met de negatieve vermogenswaarde van de deelnemingen Fivelpoort CV en Fivelpoort Beheer BV, is de netto-vermogenswaarde verantwoord als passief onder de Voorziening Deelnemingen. De negatieve vermogenswaarde van Fivelpoort CV en Fivelpoort Beheer BV bedraagt per 01-01-2016 € 6.149.000. Het resultaat over 2016 bedraagt € 665.000 negatief.

De vermogenswaarde per 31-12-2016 komt hiermee uit op € 6.814.000 negatief. Deze negatieve netto vermogenswaarde is gesaldeerd met de vordering vanuit rekening courant met Fivelpoort CV, onderdeel van de kortlopende vorderingen. De deelnemingen zijn niet geconsolideerd in de jaarrekening van Groningen Seaports omdat de feitelijke betekenis te verwaarlozen is voor het geconsolideerde geheel.

Langlopende vorderingen

Omschrijving	31-12-2015	Verstreekte leningen	Ontvangen aflossingen	Voorziening oninbaar	31-12-2016
Termijndebiteuren	1.576	504	467	0	1.613
Voorziening dubieuze debiteuren	-713	0	0	0	-713
Totaal Langlopende vorderingen	863	504	467	0	900

De post Termijndebiteuren betreft betalingsafspraken welke met klanten zijn overeengekomen bij verkoop van terreinen. De vorderingen worden afhankelijk van de overeenkomst in 3, 5 of 10 jaarlijkse termijnen betaald. De voorziening dubieuze debiteuren heeft betrekking op de openstaande vorderingen op Aluminium Delfzijl BV. Het betreft vorderingen uit de periode voor de herstart van Klesch Aluminium Delfzijl BV. Onder de aflossingen is ook het bedrag opgenomen dat naar verwachting in 2017 wordt ontvangen, in totaal € 424.000. Dit bedrag is opgenomen onder de overige vorderingen.

Het verloop van de voorziening dubieuze debiteuren op langlopende vorderingen is als volgt:

Stand 01-01-2016	713
Toevoeging	0
Ten gunste van het resultaat vrijgevallen	0
Stand 31-12-2016	713

Vlottende activa

3. Voorraden

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Voorraden	74	70
Totaal Voorraden	74	70

Deze post heeft betrekking op voorraad relatiegeschenken.

4. Vorderingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
1. Handelsdebiteuren	3.865	2.445
2. Vorderingen op groepsmaatschappijen en deelnemingen	8.071	8.686
3. Omzetbelasting	0	252
4. Overige vorderingen	80.265	45.624
5. Overlopende activa	554	486
Totaal vorderingen	92.755	57.493

1. De post debiteuren is inclusief de voorziening dubieuze debiteuren van € 3.422.000. Tegen een aantal debiteuren loopt een juridische procedure om inning te bewerkstelligen. De reservering dubieuze vorderingen heeft onder andere betrekking op een vordering van voor de herstart van Klesch Aluminium Delfzijl BV.

Het verloop van de voorziening dubieuze debiteuren is als volgt:

Stand 01-01-2016	3.091
Mutaties in 2016:	
Toevoeging	470
Afboeking	-31
Ten gunste van het resultaat vrijgevallen	108 -
Stand 31-12-2016	3.422

2. De vorderingen op groepsmaatschappijen en deelnemingen bestaan uit de volgende rekening-courant verhoudingen:

Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports	87
Fivelpoort CV	14.563
Fivelpoort Beheer BV	235
Stand 31-12-2016	14.885

Conform de rekening-courant overeenkomst wordt er rente in rekening gebracht over de gemiddelde stand van het rekening-courant saldo. De renteopbrengst is verantwoord onder 'financiële baten en lasten' in de Winst- en- verliesrekening. Voor 2016 is er geen aanleiding tot een afwaardering.

Groningen Seaports is hoofdelijk aansprakelijk voor de vermogenstekorten van de deelnemingen in Fivelpoort CV en Fivelpoort Beheer BV. Om deze reden is ultimo 2016 een voorziening gevormd voor het volledige vermogenstekort van Fivelpoort CV en Fivelpoort Beheer BV. Deze voorziening is in 2016 in mindering gebracht op het te vorderen bedrag rekening-courant verhouding met Fivelpoort CV en Fivelpoort Beheer BV. Ook in de vergelijkende cijfers 2015 is deze voorziening in mindering gebracht op de vordering. In de jaarrekening 2015 werd deze voorziening verantwoord aan de passief zijde van de balans onder de voorzieningen.

Het verloop van de voorziening deelneming Fivelpoort is als volgt:

Stand 01-01-2016	6.149
Mutatie in 2016:	
Bij: negatief resultaat 2016 deelneming Fivelpoort	665
Stand 31-12-2016	6.814

3. Per eind 2016 is er per saldo geen te vorderen bedrag omzetbelasting. De schuld omzetbelasting is opgenomen onder de kortlopende schulden.

4. Onder 'Overige vorderingen' is een bedrag van ruim € 64 miljoen opgenomen dat tot en met 2016 is betaald in verband met de negatieve waarde van een afgesloten derivaat. Groningen Seaports heeft geen recht van onderpand. In het hoofdstuk 'Financiële instrumenten' is deze zogenaamde CSA verder toegelicht.

Verder zijn er eind 2016 een tweetal grondtransacties geweest waarvan (een deel van) de opbrengst zal worden ontvangen in 2017. Het gaat hierbij in totaal om bijna € 12 miljoen. Verder is opgenomen onder de overige vorderingen een vordering op de GR Havenschap Groningen Seaports voor de dienstenvergoeding. Tot slot is de verwachte aflossing van de termijndebiteuren ter hoogte van in totaal € 424.000 hieronder opgenomen.

5. De post overlopende activa heeft betrekking op vooruitbetaalde kosten voor 2017.

5. Liquide middelen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Kas	1	1
Bank	14.654	20
Totaal Liquide middelen	14.654	21

Bankrekeningen met een positief saldo zijn onder de liquide middelen opgenomen. De bankrekeningen met een negatief saldo zijn onder de kortlopende schulden opgenomen. De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de vennootschap.

6. Eigen Vermogen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Geplaatst aandelenkapitaal	198.058	198.058
Overige reserves	7.276	3.726
Resultaat verslagjaar	12.176	3.550
Totaal Eigen Vermogen	217.509	205.333

Geplaatst aandelenkapitaal

Stand 31-12-2015	198.058
Mutatie 2016	0
Stand 31-12-2016	198.058

Groningen Seaports NV is opgericht op 14 juni 2013 door de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports (voorheen Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Eemshaven/Delfzijl). Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 600 miljoen, verdeeld over 600 miljoen aandelen met een nominale waarde van € 1. Het geplaatst kapitaal bedraagt bij oprichting en einde boekjaar € 198.058.000, verdeeld in 198.058.000 gewone aandelen van € 1 nominaal. Volstorting van het geplaatst kapitaal heeft plaatsgevonden door inbreng (in natura) van de onderneming van GR Havenschap Groningen Seaports.

Overige reserves

Stand 31-12-2015	3.726
Bij: verdeling resultaat boekjaar 2015	3.550
Stand 31-12-2016	7.276

Resultaat

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Resultaat boekjaar 2015		3.550
Resultaat boekjaar 2016	12.176	
Stand 31-12-2016	12.176	3.550

7. Voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
1 Groot onderhoud baggerwerk	1.562	2.900
2 Groot onderhoud infrastructuur	14.660	15.379
3 Geluidsisolatie	152	149
5 Jubileum personeel	51	54
6 Personele regelingen	360	491
7 Deelneming Fivelpoort	0	0
Totaal voorzieningen	16.785	18.973

Het verloop van de voorzieningen is als volgt samengesteld:

1 Voorziening Groot onderhoud baggerwerk

Stand 31-12-2015	2.900
Mutaties in 2016:	
Toevoeging	261
Onttrekking	-606
Ten gunste van het resultaat vrijgevallen	-993
Stand 31-12-2016	1.562

De voorziening groot onderhoud baggerwerk is gevormd om de kosten voor toekomstig groot onderhoud baggerwerk, de berging van vervuild baggerslib en nazorgregelingen te kunnen dekken. De voorziening is gewaardeerd op nominale waarde. Het saldo van de voorziening per 31 december 2016 tezamen met de toekomstige dotaties zal toereikend zijn voor de genoemde uitgaven.

De reguliere onderhoudsbaggerkosten worden direct ten laste van het resultaat gebracht. De vrijval ten gunste van het resultaat in 2016 houdt verband met het feit dat voor getroffen voorzieningen voor baggerwerkzaamheden in het verleden niet zal leiden tot verwachte uitgaven. Voor een groot deel betreft dit een havenbekken waarvoor een voorziening was gevormd in verband met verwachte vervuiling, deze vervuiling is echter niet aangetroffen. In 2017 zal naar verwachting geen onttrekking vanuit de voorziening plaatsvinden.

2 Voorziening Groot onderhoud infrastructuur

Stand 31-12-2015	15.379
Mutaties in 2016:	
Toevoeging	0
Onttrekking	-192
Ten gunste van het resultaat vrijgevallen	-527
Stand 31-12-2016	14.660

De voorziening groot onderhoud infrastructuur is gevormd om de kosten voor toekomstig groot onderhoud aan onze infrastructuur te kunnen dekken. De voorziening groot onderhoud infrastructuur heeft de vorm van een kostenegaliseringsvoorziening. De voorziening groot onderhoud infrastructuur wordt per activum opgenomen tegen de uitgaven die in volgende boekjaren zullen worden gedaan, voor zover het doen van die uitgaven zijn oorsprong mede vindt voor het einde van het boekjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal boekjaren.

Voor duurzame activa waaraan periodiek onderhoud wordt verricht, worden de kosten van het verrichten van groot onderhoud verwerkt als voorziening voor groot onderhoud op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Het saldo van de voorziening per 31 december 2016 tezamen met de toekomstige dotaties zal toereikend zijn voor de genoemde uitgaven. De reguliere onderhoudskosten worden direct ten laste van het resultaat gebracht. De vrijval ten gunste van het resultaat hangt met name samen met de herijking van het activabeleid waarbij groot onderhoud voortaan wordt geactiveerd en afgeschreven. In 2017 zal naar verwachting ruim € 8 miljoen vanuit de voorziening worden aangewend voor voorziene uitgaven.

3 Voorziening Geluidsisolatie

Stand 31-12-2015		149
Mutaties in 2016:		
Toevoeging	23	
Onttrekking	-20	
Ten gunste van het resultaat vrijgevallen	0	
Stand 31-12-2016		152

In 2010 is in de Stuurgroep Geluid (Provincie, Gemeente Delfzijl, EZ Noord, Groningen Seaports en SBE) een principeakkoord bereikt over een nieuwe geluidszone voor het haven- en industriegebied van Delfzijl. Dit principeakkoord behelst onder meer een nieuwe geluidszone Havens/Industrie Delfzijl, die voldoende ruimte biedt aan zowel wonen als werken. Ook over de verdeling van de kosten van de nieuwe geluidszone hebben de betrokken partijen een principeakkoord gesloten. Groningen Seaports voorziet € 1 per uitgegeven m² in Delfzijl vanaf 2010. Naar verwachting zal in 2017 geen onttrekking plaatsvinden ten laste van deze voorziening.

4 Voorziening Jubileum personeel

Stand 31-12-2015		54
Mutaties in 2016:		
Toevoeging	9	
Onttrekking	-12	
Stand 31-12-2016		51

Deze voorziening is gevormd in verband met de betaling van een jubileumuitkering bij een dienstverband van 12,5, 25 of 40 jaar. In 2016 is een bedrag van € 12.000 onttrokken aan de voorziening jubileum personeel in verband met betaling van jubileumuitkeringen. In 2017 zal naar verwachting € 6.000 worden aangewend voor jubilea-uitkering.

5 Voorziening Personele regelingen

Stand 31-12-2015		491
Mutaties in 2016:		
Toevoeging	44	
Onttrekking	-175	
Stand 31-12-2016		360

Deze voorziening is gevormd in verband met verplichtingen aan personeel in het kader van uittreden wegens ziekte, toekomstige bijdragen in reïntegratietrajecten tweede spoor en overige uitgestelde beloningen. Naar verwachting heeft € 168.000 van de voorziening personele regelingen betrekking op een looptijd korter dan een jaar. Het resterende deel is langlopend.

6 Voorziening Deelneming Fivelpoort

Groningen Seaports is hoofdelijk aansprakelijk voor de vermogenstekorten van de deelnemingen in Fivelpoort CV en Fivelpoort Beheer BV. Om deze reden is ultimo 2016 een voorziening gevormd voor het volledige vermogenstekort van Fivelpoort CV en Fivelpoort Beheer BV. Vanaf de jaarrekening 2016 is deze voorziening in mindering gebracht op de vordering rekening-courant op deze deelnemingen, verantwoord aan de actief zijde van de balans onder '4 vorderingen' onder kopje '2 vorderingen op groepsmaatschappijen en deelnemingen'. Ook in de vergelijkende cijfers 2015 is deze voorziening in mindering gebracht op de vordering.

8. Langlopende schulden

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31-12-2015	Opname	Aflossing	31-12-2016
Vaste geldleningen	0	85.000	0	85.000
Roll-over leningen	0	100.000	0	100.000
Lening projectspecifiek	0	16.200	1.150	15.050
Lening GR Havenschap Groningen Seaports	22.006	0	0	22.006
Totaal Langlopende schulden	22.006	201.200	1.150	222.056

Vaste geldleningen

De vaste geldleningen bestaan uit twee leningen van € 35 miljoen (rente 0,3%) respectievelijk € 50 miljoen (rente 0,69%). De looptijd van de leningen is vier jaar respectievelijk zeven jaar. De lening van € 35 miljoen wordt geheel afgelost op 17 februari 2020. De lening van € 50 miljoen wordt afgelost op 16 februari 2023. De GR Havenschap Groningen Seaports staat 100% borg voor de terugbetaling van deze lening.

Roll-over leningen

De roll-over leningen bestaan uit twee leningen van elk € 50 miljoen. De looptijd van de leningen is tien jaar respectievelijk twaalf jaar. De rente over de 10-jaars lening bedraagt de 3-maands Euribor met een opslag van 56 basispunten. De rente over de 12-jaars lening bedraagt de 3-maands Euribor met een opslag van 60 basispunten. De 12-jaars lening wordt geheel afgelost op 2 januari 2026. De 12-jaars lening wordt geheel afgelost op 3 januari 2028. De GR Havenschap Groningen Seaports staat 100% borg voor de terugbetaling van deze lening.

Lening projectspecifiek

De projectspecifieke lening betreft een lening welke is aangetrokken ten behoeve van de aanleg van een stoomleiding langs het Zeehavenkanaal. De looptijd van de lening is twaalf jaar, de rente gedurende deze periode bedraagt 3,9%. De lening wordt in twaalf jaar afgelost, bovendien kan jaarlijks 5% van de hoofdsom boetevrij worden afgelost. In 2017 zal € 1,15 miljoen worden afgelost. Zekerheid is gesteld vanuit verpanding van huidige en toekomstige opbrengsten uit hoofde van het huurcontract gesloten d.d. 31 augustus 2015 tussen Groningen Seaports enerzijds en de gebruikers van de stoomleiding anderszijds.

Lening Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports (GR)

Groningen Seaports is niet verplicht om af te lossen op de hoofdsom van de lening gedurende de looptijd. Wel is Groningen Seaports bevoegd om jaarlijks 5% af te lossen op de hoofdsom. Voor 2017 is niet uitgegaan van een aflossing op de hoofdsom. De lening is aangegaan per 01-01-2013 en heeft geen einddatum.

De verkregen langlopende lening is direct opeisbaar indien Groningen Seaports tekort schiet in enige betalingsverplichting jegens de GR, overige schulden van de direct opeisbaar zijn en Groningen Seaports hierbij in verzuim is, Groningen Seaports zonder voorafgaande toestemming van de GR partij is of zal zijn bij een fusie of splitsing, Groningen Seaports als rechtspersoon wordt ontbonden, nietig wordt verklaard, in staat van faillissement is verklaard dan wel voorlopige surseance van betaling wordt verleend of de dienstverleningsovereenkomst /erfpachten tussen de GR en de NV eindigen.

Groningen Seaports heeft ter nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de verkregen langlopende lening geen zekerheden verstrekt aan GR. Over de hoofdsom is een jaarlijkse rente van 3% verschuldigd.

9. Kortlopende schulden

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31-12-2016	31-12-2015
1. Schulden aan leveranciers	4.815	3.413
2. Belastingen/premies sociale verzekeringen	765	385
3. Pensioenpremies	76	87
4. Overige schulden	1.115	509
5. Ontvangen vooruitbetalingen	1.618	1.749
6. Overlopende passiva	5.725	4.369
7. Kasgeldlening	92.200	241.000
8. Liquide middelen	0	399
Totaal Kortlopende schulden	106.315	251.910

1. De post 'Schulden aan leveranciers' bestaat uit te betalen bedragen aan crediteuren.
2. De schuld 'Belastingen en premies sociale verzekeringen' betreft de nog te betalen aanslag loonheffing over de maand december 2016. Verder betreft het de aangiften omzetbelasting van november en december 2016.
3. De schuld 'Pensioenpremies' betreft de nog te betalen pensioenpremies over de maand december 2016.
4. De post 'Overige schulden' heeft voor een deel betrekking op het vakantiegeld en het restant verlofuren van medewerkers van Groningen Seaports. Verder betreft het de aflossing op de langlopende lening welke in 2017 zal plaatsvinden.
5. De post 'Ontvangen vooruitbetalingen' betreft facturen welke in 2016 zijn uitgegaan maar betrekking hebben op 2017. Verder betreft het betaalde optiegelden door bedrijven voor terreinen waar interesse voor is. Deze betaalde optiegelden worden bij een transactie verrekend.
6. De post 'Overlopende passiva' betreft facturen die in 2017 binnen zijn gekomen maar betrekking hebben op 2016. Het betreft voor een groot deel rentelasten die Groningen Seaports betaald aan de GR Havenschap Groningen Seaports.

7. Tot 16 februari 2016 werden ten behoeve van de financiering van projecten kasgeldleningen opgenomen. De kasgeldleningen tot 16 februari 2016 stonden juridisch op naam van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports (GR). Omdat de kasgeldleningen en derivaten in het kader van de verzelfstandiging in economische zin volledig door de GR zijn ingebracht in Groningen Seaports en de uit de kasgeldleningen en derivaten voortvloeiende voor- en nadelen en risico's om deze reden volledig voor rekening komen van Groningen Seaports en beide partijen handelen als ware de kasgeldleningen en derivatencontracten volledig zijn toe te rekenen aan Groningen Seaports, werden de kasgeldleningen wel verantwoord in de jaarrekening van Groningen Seaports.

De derivatencontracten zijn in 2014 juridisch op naam gezet van Groningen Seaports. Tussen de GR en Groningen Seaports is in het kader van de verzelfstandiging een borgstellingsovereenkomst opgesteld. Hierin is vastgesteld dat de GR Havenschap Groningen Seaports voor 80% borg stond voor de financiering (kasgeldleningen). Op basis van deze borgstellingsovereenkomst bleek het voor Groningen Seaports niet mogelijk om financiering aan te trekken. Om deze reden werden de kasgeldleningen door de GR Havenschap Groningen Seaports aangetrokken.

Vanaf 16 februari 2016 heeft Groningen Seaports het grootste deel van de financiering middels langlopende leningen vastgelegd onder volledige borgstelling van de GR Havenschap Groningen Seaports. Ook de kasgeldleningen vallen onder deze volledige borgstelling. De huidige kasgeldleningen zijn onder andere aangetrokken ten behoeve van de financiering van de bijstortingsverplichting voor de CSA in verband met de negatieve waarde van het derivaat.

8. De bankrekeningen met een negatief saldo zijn onder de kortlopende schulden opgenomen.

I. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Hieronder worden de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen en vorderingen vermeld waaraan Groningen Seaports voor toekomstige jaren is verbonden.

- Groningen Seaports heeft contractuele verplichtingen inzake leaseauto's. Voor de leaseauto's zijn contracten aangegaan met een gemiddelde looptijd van 60 maanden. De jaarlijkse verplichting bedraagt gemiddeld € 315.000.
- De lopende verplichtingen uit 2016 op projecten in uitvoering bedraagt € 5,4 miljoen.
- In december 2016 heeft Green Box BV een terrein gekocht in de Eemshaven waarbij de helft van de aankoopssom op termijn door hen zal worden betaald. Er bestaat een terugkoopverplichting voor Groningen Seaports indien de infrastructuur niet tijdig is aangelegd door Groningen Seaports en het bestemmingsplan voor het betreffende terrein niet onherroepelijk is vastgesteld.
- Op een aantal locaties in ons beheersgebied is bodemverontreiniging aangetroffen. Deze gronden worden gesaneerd en tegenpartijen zijn aansprakelijk gesteld. Sanering van gronden die in erfpacht zijn uitgegeven is een verantwoordelijkheid van de erfpachter. In geval van faillissement bestaat het risico dat de verplichting voor sanering van de gronden bij Groningen Seaports komt te liggen. Dit risico is meegenomen bij het bepalen van de hoogte van het weerstandsvermogen.
- In februari 2014 is met Novovento v.o.f. een opstalovereenkomst getekend. In deze overeenkomst is vastgelegd dat indien Groningen Seaports het betreffende terrein voor andere doeleinden wenst te gebruiken, zij verplicht is tot het betalen van een schadebedrag van maximaal € 8,5 miljoen. Deze verplichting loopt in 14 jaar lineair af tot € 0.

Financiële lease – Groningen Seaports als lessee

Groningen Seaports heeft bij de verzelfstandiging als lessee de terreinen in het beheersgebied in erfpacht gekregen (financiële leasecontracten) van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports. De toekomstige minimale leasebetalingen bedragen nihil.

Deze gronden zijn voor onbepaalde tijd in erfpacht gegeven aan Groningen Seaports, tegen een jaarlijkse erfpachtcanon van nihil waarbij het economisch eigendom bij Groningen Seaports ligt. De Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports bezit derhalve het juridische eigendom.

Indien Groningen Seaports grond verkoopt dient eerst het bloot-eigendom van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports aan Groningen Seaports te worden geleverd. Vervolgens kan Groningen Seaports de volle eigendom aan de nieuwe eigenaar leveren. De erfpacht van deze grond gaat door vermenging teniet op het moment dat Groningen Seaports het bloot-eigendom van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports geleverd krijgt.

Operationele lease – Groningen Seaports als lessor

Groningen Seaports heeft als lessor operationele leasecontracten voor erfpachtgronden afgesloten. Voor een verloopoverzicht van de in erfpacht uitgegeven gronden wordt verwezen naar de toelichting op de materiële vaste activa.

De toekomstige minimale leasebetalingen (erfpachtcanon) van deze contracten (niet tussentijds opzegbaar) zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1.000

2016	
Periode < 1 jaar	€ 10.529
1 jaar <= periode <= 5 jaar	€ 40.972
Periode > 5 jaar	€ 852.167

De aangegeven erfpachtcontracten (leaseovereenkomsten) betreffen overeenkomsten met een variabele looptijd. De looptijden hangen sterk af van de specifieke wensen van de klant en variëren van enkele jaren tot meer dan 100 jaar. Jaarlijks worden leasebetalingen ontvangen waarvan de erfpachtcanon in de contracten vastliggen. De gemiddelde resterende looptijd van de leasecontracten per balansdatum is tot 2059, waarvan de lengte sterk verschilt per contract.

Financiële instrumenten

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten.

Groningen Seaports heeft een derivaat (renteswaps), om het renterisico af te dekken dat ontstaat uit de financieringsactiviteiten van de vennootschap. Het beleid van de vennootschap is om niet te handelen in financiële instrumenten voor speculatieve doeleinden. De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van Groningen Seaports zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico, het valutarisico en het renterisico.

Kredietrisico

Groningen Seaports handelt enkel met kredietwaardige partijen en heeft procedures opgesteld om de kredietwaardigheid te bepalen. Tevens heeft Groningen Seaports richtlijnen opgesteld om de omvang van het kredietrisico bij elke financiële instelling en debiteur te beperken.

Bovendien bewaakt Groningen Seaports voortdurend haar vorderingen en hanteert de vennootschap een strikte aanmaningsprocedure. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico voor Groningen Seaports minimaal. Het maximale kredietrisico aangaande vorderingen, liquide middelen en niet in de balans opgenomen financiële activa is weergegeven onder de desbetreffende toelichtingen. Het maximale kredietrisico aangaande derivaten is weergegeven onder de toelichting op de hedges. Binnen de vennootschap zijn geen belangrijke concentraties van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico

Periodiek worden liquiditeitsbegrotingen opgesteld en door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst. In de liquiditeitsbegrotingen wordt rekening gehouden met beperkte beschikbaarheid van liquide middelen waaronder bankgaranties en margin calls (uit hoofde van een afgesloten Credit Support Annex) met betrekking tot afgesloten derivaten. Voor een toelichting van de liquiditeitsrisico's van de renteswaps wordt verwezen naar de toelichting op de renteswaps.

Reële waarde

De reële waarde van de financiële instrumenten is bepaald met behulp van beschikbare marktinformatie en schattingsmethoden. De reële waarde van de renteswaps is bepaald door een contante waardeberekening met als disconteringsvoet de 3-maands Euribor, die op 31 december 2016 gelijk is aan -0,319%.

Rente- en kasstroomrisico

Renterisico is het risico dat de reële waarde van toekomstige kasstromen van een financieel instrument fluctueert als gevolg van wijzigingen in markttrentetarieven. Het door Groningen Seaports gelopen risico wegens fluctuaties in de markttrentes heeft voornamelijk betrekking op de te betalen rente over de toekomstige nog op te nemen kasgeldleningen.

Groningen Seaports beheerst haar renterisico door een evenwichtig portfolio van vast en variabel rentende leningen aan te houden. In 2016 is een grootgedeelte van de variabele rentende leningen omgezet naar vast rentende leningen. De vennootschap heeft zich ten doel gesteld een deel van haar opgenomen leningen tegen vaste rentetarieven aan te houden. Hiertoe heeft Groningen Seaports renteswaps afgesloten waarvan ultimo 2016 nog één actief is.

Per 15 februari 2016 heeft Société Générale voor de lopende renteswap (SG-4, met een nominale waarde van   100 miljoen), gebruikgemaakt van de contractueel overeengekomen 'break clause'. In overleg met Société Générale is de renteswap overgedragen naar een nieuwe tegenpartij (ABN Amro Bank N.V.). Middels een tripartiete overeenkomst tussen Société Générale (transferor), ABN Amro Bank N.V. (transferee) en Groningen Seaports N.V. (remaining party) is de renteswap door Société Générale overgedragen aan ABN AMRO. De voorwaarden van de renteswap zijn bij overdracht van Société Générale naar ABN AMRO ongewijzigd gebleven, met uitzondering van de te betalen rente en de bepalingen omtrent tussentijdse opzegging van de renteswap. De te betalen rente is door ABN AMRO gesteld op 3,575%, welke bij Société Générale was gesteld op 3,49%. Deze opslag van 8,5 basispunten heeft naar opgave van ABN AMRO betrekking op de kosten van het kapitaal welke voor deze transactie moeten worden aangehouden alsmede de transactiekosten.

De overdracht van de renteswap van Société Générale naar ABN AMRO is verwerkt als zijnde novatie van de lopende renteswap. Dit betekent dat als gevolg van de novatie geen posten zijn verantwoord in de balans en winst- en verliesrekening van Groningen Seaports. De hogere te betalen rente zal in de komende jaren, tot einddatum van de renteswap (zijnde 1 januari 2042) via de winst- en verliesrekening worden verwerkt. Op grond van genoemde overeenkomst is de lopende renteswap bij Société Générale met een negatieve reële waarde van naar schatting   59 miljoen (op basis couponrente 3,49%) doorgeschoven naar ABN AMRO waarbij de reële waarde, in verband met de verhoogde couponrente (3,575%) als vergoeding voor kosten van kapitaal en transactiekosten, is toegenomen tot circa negatief   61 miljoen. Het effect van de transactie op het resultaat en het vermogen van de vennootschap is derhalve nihil.

Groningen Seaports heeft vanaf 2016 het renterisico voor gemiddelde 85% afgedekt middels vaste leningen en het renteswaps. Dit betekent dat over ongeveer 15% van het vreemd vermogen de marktrente (3-maands Euribor) moet worden betaald. Wanneer deze rente zal stijgen, zullen de rentelasten van Groningen Seaports toenemen en dat indien de marktrente zal dalen, de rentelasten van Groningen Seaports zullen afnemen.

Hedges

Op de renteswap wordt kostprijshedge-accounting toegepast.

Renteswap

Per 31 december 2016 heeft Groningen Seaports een rente instrument uitstaan met een marktwaarde van - € 56,72 miljoen. Deze is ingegaan op 2 januari 2014 en heeft een resterende looptijd van 25 jaar.

Code	Type	Afgedekt	Te betalen	Te ontvangen	31-12-2016	31-12-2015
ABN-1	IRS	€ 100.000.000	3,575%	3-mnd-Euribor	€ 56.716.349-	€ 45.765.257-

Het rente instrument dient ter indekking van het renterisico dat Groningen Seaports loopt over de kasgeldleningen waarvoor een variabele rente wordt betaald. De te betalen rente hangt af van de marktrente (Euribor) op het moment van opname en de voor Groningen Seaports geldende kredietopslag. Deze kasgeldleningen hebben een gemiddelde looptijd van één maand.

In het financieel meerjarenplan 2017–2042 van Groningen Seaports, welke is vastgesteld door de directie, is de toekomstige hoogte van de benodigde kasgeldleningen bepaald. Hierin zijn, mede op basis van de ervaringen van Groningen Seaports in de afgelopen jaren, aannames gemaakt over de verwachte opbrengsten, kosten en investeringen. De in het financieel meerjarenplan begrepen investeringen, welke bepalend zijn voor de toekomstige vreemd vermogensbehoefte, betreffen voornamelijk geaccordeerde projecten (projecten welke in de komende jaren zeker zullen worden uitgevoerd) en reguliere vervangingsinvesteringen. Toegevoegd zijn de niet-reguliere vervangingsinvesteringen. De daaruit voortvloeiende verwachte vreemd vermogen vermogensbehoefte overstijgt de hoogte van het derivaat gedurende de gehele looptijd van het derivaat waarmee het derivaat is gehedged.

Credit Support Annex ABN-1 (margin calls)

Vanaf het moment dat de reële waarde van rente instrument ABN-1 meer dan € 7,5 miljoen negatief is, kan de contractpartij zekerheden vereisen via zogenaamde 'margin calls'. Dit kan ontstaan als de variabele rente lager is dan de vaste rente van 3,575%. Wanneer de variabele rente, gebaseerd op de 30-jaars-rente gaat dalen, moet er weer worden bijgestort. Middels het aantrekken van vreemd vermogen heeft Groningen Seaports naar verwachting voldoende liquide middelen beschikbaar om deze margin calls te kunnen betalen. Op grond van de overeenkomst met ABN AMRO wordt bij beëindiging van het rente instrument de marktwaarde verrekend. Op grond van de afgesloten Credit Support Annex is per ultimo 2016 € 64,37 miljoen als borg gestort bij ABN AMRO, dit is gebaseerd op de waarde per ultimo september. Begin januari 2017 is op basis van de waarde per ultimo 2016 € 15,15 miljoen ontvangen.

J. Toelichting op de winst-en-verliesrekening

In het navolgende overzicht worden de verschillen tussen de gerealiseerde kosten en opbrengsten over het boekjaar 2016 vergeleken met de gerealiseerde kosten en opbrengsten over het boekjaar 2015.

Bedrijfsopbrengsten

10. Netto omzet

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Scheepvaartbewegingen	8.222	8.950
Scheepvaartgerelateerd	1.479	1.395
Terreinen core business	14.070	13.725
Terreinen non-core business	6.254	6.067
Opbrengsten grondverkoop	21.016	2.465
Totaal Netto Omzet	51.040	32.602

Scheepvaartbewegingen

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Zeeschepen		
Delfzijl	1.256	1.374
Eemshaven	5.502	5.974
Totaal zeeschepen	6.758	7.348
Binnenschepen		
Delfzijl	378	420
Eemshaven	182	164
Totaal binnenschepen	560	584
Ligplaatsgelden		
Delfzijl	117	152
Eemshaven	787	867
Totaal ligplaatsgelden	904	1.019
Totaal scheepvaartbewegingen	8.222	8.950

Scheepvaartgerelateerd

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Kadegelden		
Delfzijl	245	232
Eemshaven	764	781
Totaal kadegelden	1.009	1.014
Steigers / Ligplaatsen		
Steigers / Ligboxen Delfzijl	42	51
Steigers Eemshaven	136	126
Totaal steigers/ligplaatsen	178	176
Retributie wateroppervlak		
Delfzijl	92	92
Eemshaven	-	-
Totaal retributie wateroppervlak	92	92
Opbrengst water en stroom scheepvaart		
Water leveranties	184	95
Stroom leveranties	16	20
Totaal opbrengst water en stroom scheepvaart	200	115
Totaal scheepvaartgerelateerd	1.479	1.395

Terreinen core business

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Erfpachtopbrengsten		
Industrieterreinen Delfzijl	5.306	5.044
Industrieterreinen Eemshaven	7.459	7.095
Totaal erfpachtopbrengsten	12.765	12.138
Tijdelijk verhuur		
Huuropbrengst terrein Delfzijl	672	617
Huuropbrengst terrein Eemshaven	361	695
Totaal tijdelijke verhuur	1.033	1.312
Optievergoedingen		
Terrein Delfzijl	-	39
Terrein Eemshaven	227	174
Totaal optievergoedingen	227	214
Vergoeding overslag faciliteiten	45	60
Totaal terreinen core business	14.070	13.725

Terreinen non-core business

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Huur landerijen en opstallen		
Delfzijl	125	135
Eemshaven	8	51-
Totaal huur landerijen en opstallen	133	84
Vent- en jachtvergunningen	3	3
Recognities (vergunningen)	15	15
Opbrengsten (nuts)infrastructuur	6.103	5.965
Totaal terreinen non-core business	6.254	6.067
Opbrengsten grondverkopen	21.016	2.465

11. Overige opbrengsten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Werkzaamheden/dienstverlening t.b.v. derden	3.032	2.954
Overige opbrengsten	255	175
Totaal overige opbrengsten	3.287	3.129

Het grootste deel van de opbrengst vanuit werkzaamheden/dienstverlening ten behoeve van derden bestaat uit de dienstenvergoeding (2016: € 2,736 mln) welke door GR Havenschap Groningen Seaports betaald wordt aan Groningen Seaports voor het uitvoeren van de publieke taken.

TOTAAL BEDRIJFSOPBRENGSTEN	54.328	35.732
-----------------------------------	---------------	---------------

Bedrijfslasten

12. Salarissen en sociale lasten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Salarissen	7.013	7.772
Sociale lasten	1.443	1.520
Totaal Salarissen en sociale lasten	8.456	9.292

Salarissen	31 december 2016	31 december 2015
Salarissen	5.303	5.628
Secundaire kosten personeel	688	1.122
Inactieven	0	3
Externe loonkosten	1.022	1.019
Totaal Salarissen	7.013	7.772

Sociale lasten	31 december 2016	31 december 2015
Pensioenlasten	680	752
Overige sociale lasten	763	767
Totaal Sociale lasten	1.443	1.520

Medewerkers	2016	2015
Aantal	77	84
Ziekteverzuim	3,29%	7,29%

Externe loonkosten	2016	2015
Projectmedewerkers	468	497
Ziektevervangingskosten	92	515
Overige personeelskosten derden	1.159	734
Doorbelaast investeringsprojecten	697-	727-
Totaal	1.022	1.019

Beloning bestuurder en commissarissen

De bezoldiging van de Raad van Commissarissen over 2016 bedraagt € 32.500 (2015: €26.500). Dit betreft een vergoeding voor de voorzitter van de Raad van Commissarissen en de voorzitter van de Auditcommissie.

Groningen Seaports valt niet onder de reikwijdte van de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT). Bij oprichting van de vennootschap in 2013 is met de bestuurder separaat afgesproken dat de bezoldiging beperkt blijft tot de normen van de op dat moment vigerende WNT-wetgeving. In concreto betekent dit dat de bezoldiging bevroren is op het niveau ultimo 2013.

Pensioenen

Groningen Seaports heeft de pensioenen ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Aan het personeel is een pensioen toegezegd op basis van een middelloonregeling. Geen rekening is gehouden met eventuele actuariële risico's die verband houden met de voornoemde pensioenregeling.

Omdat er naast de betaling van pensioenpremies geen verplichting bestaat ten aanzien van de pensioenregeling is geen voorziening getroffen. De dekkingsgraad van het ABP bedroeg per 31-12-2016 95,3%. Wettelijk is bepaald dat de dekkingsgraad 128% dient te zijn en dat de dekkinggraad niet langer dan 5 jaar onder de 104,2% mag liggen. Groningen Seaports heeft geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen ingeval van een tekort bij het ABP, anders dan het voldoen van toekomstig hogere premie-bijdragen. Om deze reden worden de op een periode betrekking hebbende premiebijdragen in die periode ten laste van het resultaat gebracht.

13. Afschrijvingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Gronden en terreinen	4.088	4.086
Bedrijfsgebouwen	207	202
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.927	1.471
Overige materiele vaste activa	858	847
Totaal Afschrijvingen	7.080	6.605

14. Overige kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Core business	1.322	1.015
Project en transactie	10.823	2.167
Structurele onderhoudskosten	5.463	4.873
Voorzieningen	1.237-	1.779-
Overige kosten	2.916	3.619
Totaal Overige kosten	19.285	9.895

Core business

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Marketing en Public Relations	1.310	1.010
Ontwikkeling projecten	11	5
Totaal core business	1.322	1.015

Project en transactie

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Projectgerelateerde bijdragen	762	1.432
Transactiegerelateerde kosten	10.061	735
Totaal project- en transactie	10.823	2.167

De projectgerelateerde bijdragen betreft met name kosten voor projecten in de voorbereidende fase. Het gaat hierbij onder meer om kosten voor onderzoek naar optimalisering van het gebruik van utiliteiten en sedimentmanagement. De transactiegerelateerde kosten betreft met name de kostprijs van de gronden die in het boekjaar zijn verkocht.

Structurele onderhoudskosten

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Baggerkosten	2.643	2.813
Onderhoud infrastructurele werken	2.118	1.503
Beheerskosten	702	556
Totaal structurele onderhoudskosten	5.463	4.873

Voorzieningen

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Voorziening infrastructuur	-527	-289
Voorziening baggerkosten	-732	-1.639
Voorziening geluidsisolatie	23	149
Totaal voorzieningen	-1.237	-1.779

Als gevolg van lager uitgevallen aanbesteding voor onderhoud ten laste van de voorziening, minder noodzakelijk onderhoud en herijking van het activabeleid heeft er een vrijval vanuit de voorziening infrastructuur en voorziening baggerkosten plaatsgevonden in 2016. Ten behoeve van geluidsisolatie voor woning rondom het industriegebied in Delfzijl heeft in 2016 een dotatie aan de voorziening plaatsgevonden.

Overige kosten

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Huisvestingskosten	428	422
Middelen en materialen	693	691
Kantoorkosten	224	218
Administratie en algemene kosten	1.197	1.616
Kosten GR Groningen Seaports	373	673
Totaal Overige kosten	2.916	3.619

Onder de administratie en algemene kosten is € 152.500 aan accountantskosten verantwoord. De accountantskosten kunnen als volgt worden verbijzonderd:

Kosten Accountant	2016	2015
Onderzoek van de jaarrekening	125	136
Adviesdiensten op fiscaal terrein	28	16
Totaal	153	152

De 'Kosten GR Groningen Seaports' bestaan uit rente deelnemers 2016, accountantskosten en personele inhuur. In 2015 is besloten dat Groningen Seaports NV deze kosten vanaf het moment van verzelfstandiging draagt.

TOTAAL BEDRIJFSLASTEN	34.821	25.791
------------------------------	---------------	---------------

OPERATIONEEL RESULTAAT	19.506	9.940
-------------------------------	---------------	--------------

15. Resultaat deelnemingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
RSCG (Groningen Railport)	185	171
Fivelpoort CV	-665	-453
Kosten	0	0
Totaal Resultaat deelnemingen	-480	-281

16. Financiële baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Financiële baten	279	262
Financiële lasten	-7.129	-6.371
Totaal Financiële baten en lasten	-6.850	-6.109

Financiële baten

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Rente diversen	279	262
Totaal Financiële baten	279	262

Financiële lasten

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Rente langlopende leningen	-4.145	0
Rente kasgeldleningen	-248	-3.732
Rente lening Groningen Seaport GR	-660	-660
Borgstellingspremie Groningen Seaports GR	-2.075	-1.980
Totaal Financiële lasten	-7.129	-6.371

Een deel van de betaalde rente is als bouwrente aan een aantal projecten toegerekend en geactiveerd. De toegerekende bouwrente is gebaseerd op het werkelijk betaalde rente en de cumulatieve investering in de projecten. Voor 2016 gaat het om een rentepercentage van 2,64% waarbij € 521.000 is geboekt als bouwrente. De overige betaalde rente is ten laste gebracht van het resultaat. De borgstellingspremie heeft betrekking op de aan GR Havenschap Groningen Seaports betaalde vergoeding voor de verkregen borgstelling voor de financiering op basis van de afgesloten borgstellingsovereenkomst tussen GR Havenschap Groningen Seaports en Groningen Seaports NV.

NETTO RESULTAAT	12.176	3.550
------------------------	---------------	--------------

K. Ondertekening van de jaarrekening

Delfzijl, 03 februari 2017

Directie:

H.D. Post

Raad van commissarissen:

L.C. Bruggeman

H. Roose

H. Staghouwer

M. van Beek

L. Overige gegevens

Statutaire winstbestemmingsregeling

De winstbestemming vindt plaats overeenkomstig artikel 26 van de statuten. Daarin is bepaald dat het resultaat ter beschikking staat van de algemene vergadering.

Voorstel winstbestemming 2016

Aan de algemene vergadering wordt voorgesteld om het resultaat ad. €12.176.393 toe te voegen aan de overige reserves ter aanwending van nieuwe investeringen in haveninfrastructuur.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na 31 december 2016 hebben zich de volgende gebeurtenissen voorgedaan welke belangrijke financiële gevolgen hebben voor Groningen Seaports:

- Er bestaat het voornemen om Fivelpoort CV en Fivelpoort Beheer BV te liquideren, onder voorbehoud van goedkeuring door de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De Raad van Commissarissen heeft het voorstel goedgekeurd. Groningen Seaports zal de voorraad uitgeefbare gronden overnemen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders en de directie van Groningen Seaports N.V.

Verklaring over de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Groningen Seaports N.V. te Delfzijl gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Groningen Seaports N.V. op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ de balans per 31 december 2016;
- ▶ de winst-en-verliesrekening over 2016;
- ▶ het kasstroomoverzicht over 2016;
- ▶ het overzicht van het totaalresultaat over 2016;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Groningen Seaports N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaan uit:

- ▶ het bestuursverslag;
- ▶ de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- ▶ Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderneming.
- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- ▶ Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- ▶ Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- ▶ Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 3 februari 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. B.W. Littel RA